

Indholdsfortegnelse - Bilag

Indholdsfortegnelse - Bilag	1
3.1 Økonomiaftalens initiativer med særlig interesse for KKR	2
Bilag 1: Økonomiaftale 2024.....	2
3.2 Økonomiaftalens udvidede muligheder for at etablere botibud på det specialiserede socialområde	17
Bilag 1: Økonomimodel til udvikling af tilbudsviften på det specialiserede socialområde	17
3.3 Godkendelse af afrapportering om Social- og Boligstyrelsens centrale udmeldinger.	25
Bilag 1: Afrapportering vedr. punktskriftsindsatser.....	25
Bilag 2: Afrapportering vedr tegnsprogsindsatser.....	35
3.4 Orientering om regionale kapitler til ny strategi for decentral erhvervsfremme	48
Bilag 1: Det regionale kapitel og indspil til signaturindsatser (Hovedstadsregionen)	48
Bilag 2: Det regionale kapitel og indspil til signaturindsatser (Bornholm).....	52

3.1 Økonomiaftalens initiativer med særlig interesse for KKR

Aftale om kommunernes økonomi for 2024

1. Indledning

De seneste år har været ekstraordinære. Først ramte en corona-pandemi, som medførte omfattende nedlukninger af samfundet og økonomisk usikkerhed. Derefter skabte Ruslands invasion af Ukraine en ny sikkerhedspolitisk situation og en forsyningskrise til følge. Kommunerne har bidraget til løbende at finde gode lokale løsninger på svære udfordringer, der er forårsaget af globale hændelser.

Men konsekvenserne af den nye sikkerhedspolitiske virkelighed gør sig fortsat gældende. Inflationen er høj, og mange husstande er fortsat pressede. Samtidig opleves der rekrutteringsudfordringer en række steder på det danske arbejdsmarked. Dertil har de store prisstigninger udhulet købekraften i hele det danske samfund. Konkret har kommunerne oplevet, at prioriteringsrummet isoleret set er reduceret med 1,9 mia. kr. som følge af den høje inflation i 2022. Det vanskeliggør prioriteringerne lokalt og indebærer, at der i de enkelte kommuner skal træffes svære beslutninger. Samtidig har kommunerne skullet håndtere en stor tilstrømning af fordrevne fra Ukraine. Regeringen anerkender, at kommunerne har løftet en stor opgave med at håndtere konsekvenserne af den aktuelle situation.

Under hensyn til det beregnede demografiske træk fra et stigende antal ældre og børn på isoleret set 1,25 mia. kr. samt udgiftspresset på social- og sundhedsområdet mv., korrigeres kommunernes serviceramme i 2024 med 2,4 mia. kr. KL tager endvidere til efterretning, at de kommunale og regionale udgifter til administration nedbringes med 1 mia. kr. i 2024 til at finansiere en ramme til løn og arbejdsvilkår i den offentlige velfærd. Heraf udgør kommunernes andel 0,7 mia. kr. i 2024, *jf. kapitel 3 og bilag 1*.

Samtidig har det specialiserede socialområde de seneste år været kendetegnet ved store udgiftsstigninger, som udfordrer kommunernes mulighed for at prioritere den øvrige borgernære velfærd lokalt. Regeringen og KL er derfor enige om at understøtte kommunernes mulighed for at prioritere. På baggrund af de første anbefalinger fra ekspertudvalget på socialområdet er regeringen og KL dertil enige om at arbejde videre med en række initiativer, der skal sikre en bæredygtig faglig og økonomisk udvikling på socialområdet. Dette indebærer bl.a. et ekstraordinært løft af kommunernes anlægsinvesteringer på i alt 1,5 mia. kr. i perioden 2024-2026 til udvidelse af den kommunale botilbudskapacitet.

Regeringen og KL er enige om, at der er behov for at styrke det lokale råderum, hvis velfærden inden for de aftalte økonomiske rammer skal udvikles. Parterne er derfor enige om et ambitiøst flerårigt samarbejdsprogram, der skal understøtte kommunernes arbejde med at nedbringe udgifterne til administration og udvikle de borgernære velfærdsområder.

2. Kommunernes økonomiske rammer

Det kommunale udgiftsloft er udgangspunktet for den kommunale serviceramme i 2024. Regeringen og KL er enige om at løfte dette udgangspunkt med 2,4 mia. kr.

KL tager samtidig til efterretning, at kommunernes udgifter til administration skal nedbringes med 0,7 mia. kr. i 2024.

Regeringen og KL er enige om, at den kommunale serviceramme derved udgør samlet set 304,8 mia. kr. Hertil kommer yderligere reguleringer i medfør af DUT mv.

Regeringen og KL er enige om, at rammen for kommunernes investeringer i 2024 udgør 19,3 mia. kr. Parterne er enige om, at det aftalte niveau understøtter muligheden for at investere i de fysiske rammer for den borgernære velfærd. Parterne er endvidere enige om, at det aftalte niveau reflekterer en økonomisk kontekst, hvor inflationen fortsat er høj, og som nødvendiggør et behov for at udvise økonomisk ansvarlighed.

Regeringen og KL er enige om, at det aftalte anlægsniveau omfatter et ekstraordinært løft af kommunernes anlægsinvesteringer på 0,2 mia. kr. i 2024, 0,6 mia. kr. i 2025 og 0,7 mia. kr. i 2026 til udvidelse af den kommunale botilbudskapacitet på socialområdet svarende til i alt 1,5 mia. kr. i perioden, *jf. kapitel 4*.

Regeringen og KL er enige om, at et troværdigt aftalesystem er en forudsætning for, at parterne i fællesskab sikrer en sund offentlig økonomi og en fortsat lokalt forankret udvikling i de kommende års velfærd.

Regeringen og KL er enige om, at særtilskudspuljen til særligt vanskeligt stillede kommuner forhøjes med 350 mio. kr. Det indebærer en forhøjelse på yderligere 100 mio. kr. i forhold til niveauet i 2023. Således er den samlede pulje på 734,4 mio. kr. i 2024. Puljen udmøntes med henblik på at imødegå udfordringer i de mest vanskeligt stillede kommuner. Fordelingen af særtilskuddet sker på baggrund af en samlet vurdering af kommunens økonomiske situation.

Af hensyn til de offentlige finanser og efterlevelse af budgetloven er der fastsat et loft over de kommunale investeringer i 2024. Dermed er 1 mia. kr. af kommunernes bloktilskud betinget af, at kommunernes budgetterede anlægsudgifter holder sig inden for den aftalte anlægsramme under hensyntagen til det samlede budgetterede niveau for service- og anlægsudgifter. Samtidig er 3 mia. kr. af kommunernes bloktilskud betinget af kommunernes aftaleoverholdelse i budgetterne for serviceudgifterne i 2024.

Regeringen og KL er enige om, at målet for kommunernes skattefastsættelse er en samlet uændret kommunal skat for 2024.

Tabel 1
Balance for kommunerne i 2024

Mia. kr., 2024-pl

Aftale

Serviceudgifter, netto	304,8
Aktivtetsbaseret medfinansiering	25,1
Overførsler	104,3
Bruttoanlæg (ekskl. ældreboliger)	19,3
Øvrige udgifter	1,1
Udgifter i alt	454,6
Skatteindtægter	-357,6
Bloktilskud mv.	-95,2
<i>Heraf betinget bloktilskud</i>	-4,0
Øvrige indtægter	-7,4
Indtægter i alt	-460,2

Med *Aftale om kommunernes økonomi for 2023* er det aftalt at følge op på kommunernes nettomerudgifter til håndtering af fordrevne fra Ukraine for 2022, når der var større klarhed herom. Det er desuden aftalt, at kommunerne sikres de nødvendige ressourcer til at finansiere COVID-19-indsatsen i 2022. Der er på den baggrund enighed mellem regeringen og KL om, at kommunerne kompenseres med samlet set 1,4 mia. kr. for nettomerudgifter afholdt i 2022. Kompensationen udmøntes over bloktilskuddet.

Regeringen og KL er enige om som led i en normalisering af udgiftsstyringen at afsætte en samlet ramme på 0,9 mia. kr. for 2023 til modtagelsen af fordrevne fra Ukraine. Midlerne udmøntes over bloktilskuddet.

Regeringen og KL er enige om at følge op på håndteringen for 2024 i forbindelse med økonomiaftalen for 2025.

Boks 1

Øvrige økonomiske forudsætninger

Overførselsudgifter

Det er forudsat i aftalen, at kommunernes overførselsudgifter, herunder udgifter til forsørgelse og aktivering af forsikrede ledige mv., vil udgøre 104,3 mia. kr. i 2024.

Pris- og lønudvikling

Der anvendes et skøn for pris- og lønudviklingen (PL) for kommunerne fra 2023-2024 for de samlede udgifter inkl. overførsler på 3,9 pct. PL-skønnet for serviceudgifter (ekskl. overførsler) er 4,2 pct. fra 2023-2024, og PL-skønnet for anlægsudgifter er 3,2 pct. fra 2023-2024.

Midtvejsregulering

Regeringen og KL er endvidere enige om, at der foretages en midtvejsregulering vedrørende 2023 på 5,0 mia. kr. som følge af ændrede skøn for overførsler samt pris- og lønudvikling.

Skattefastsættelse

Der er med *Aftale om reform af det kommunale tilskuds- og udligningssystem* af d. 5. maj 2020 enighed om

at understøtte, at kommunernes indkomstskat under ét ikke stiger som følge af udligningsreformen. I forlængelse heraf øges rammen til nedsættelser af udskrivningsprocenten med op til ca. 35 mio. kr. for at understøtte en neutralisering af en evt. samlet skattestigning, som kan tilskrives en overudligningsvirkning ved skatteforhøjelser til indfasningen af tab i udligningsreformen i 2024. Tilskud fordeles efter vilkår fastsat med udligningsreformen.

Dækningsafgift

Der er vedrørende dækningsafgift for private erhvervsjendomme for 2024 forudsat et forhøjet provenu pba. nye foreløbige ejendomsvurderinger. Kommuner med nettotab i 2024 som følge af det tilsvarende lavere bloktilskud kompenseres i 2024.

Bidrag til regionerne

Udgangspunktet for kommunernes grundbidrag på udviklingsområdet for 2023 var 118 kr. pr. indbygger. For 2024 vil pris- og lønreguleringen indebære, at udgangspunktet for bidragsfastsættelsen vil være et grundbidrag på 122 kr. pr. indbygger på udviklingsområdet. Reguleringen er fastsat på basis af et skøn for den regionale pris- og lønudvikling fra 2023-2024 på 3,2 pct. inkl. medicin.

Kommunal medfinansiering (KMF)

Regeringen har nedsat en Sundhedsstrukturkommission, som bl.a. skal belyse finansierings- og incitamentsstrukturer i sundhedsvæsenet, der understøtter omstilling til det nære samt en bedre udnyttelse af ressourcer og kapacitet inden for og på tværs af sektorer, herunder en vurdering af løsninger baseret på økonomiske incitamenter og øget synlighed om resultater. Stillingtagen til ændring i den fremadrettede ordning vil afvente dette arbejde. Regeringen har tilkendegivet, at den løbende afregning af den kommunale medfinansiering (KMF) fastfryses i 2024 svarende til afregningsniveauet i 2023, og at der i forbindelse med efterreguleringen af KMF for 2022 inddrages et hensyn til, at kommuner med en høj budgettering af medfinansieringen ikke taber uforholdsmæssigt på ordningen.

Målerettet lånepulje til likviditetsmæssige konsekvenser af boligskatteforlig

Der afsættes en lånepulje på 300 mio. kr. målrettet indfasning af likviditetsmæssige konsekvenser af den nye afregningsmodel for ejendomsskatter i kommuner med størst behov.

3. Flerårigt samarbejde

Den kommunale velfærdssektor står i de kommende år over for en række strukturelle udfordringer. Udbygningen af forsvaret, den grønne omstilling og presset på sundhedsvæsenet vil i de kommende år være centrale dagsordener, som kommer til at kræve store investeringer og prioriteringer i den offentlige sektor. Samtidig medfører den demografiske udvikling og rekrutteringssituationen behov for nye løsningsveje, hvis de store velfærdsområder fortsat skal udvikles. Regeringen og KL er enige om, at der er behov for nytænkning, prioritering og administrativ forenkling for at fremtidssikre og udvikle den borgernære velfærd.

Parterne er på den baggrund enige om at indgå i et tættere og formaliseret flerårigt samarbejde. Samarbejdet skal gå på to ben. For det første skal et politisk partnerskab om den borgernære velfærd skabe en platform, hvor kommunerne kan bidrage med ideer til og perspektiver på udviklingen af den borgernære velfærd. For det andet skal et flerårigt samarbejdsprogram understøtte kommunernes arbejde med at reducere udgifterne til administrative opgaver.

Politisk partnerskab med fokus på den borgernære velfærd

Rammerne for den borgernære velfærd skal i de kommende år udvikles, hvis borgerne fortsat skal kunne mærke den sikkerhed og omsorg, der kendetegner det danske velfærdsamfund. KL har igennem tiden været en tæt samarbejdspartner, når der har været behov for større reformer af de kommunale velfærdsområder. Regeringen og KL er på den baggrund enige om at etablere en styrket politisk dialog, hvor parterne løbende kan drøfte udfordringer og muligheder for den kommunale velfærdssektor. Dialogen forankres i et politisk partnerskab, som skal danne platform for udveksling af ideer og input til udviklingen af fremtidens velfærd, herunder ift. hvordan der sikres lokalpolitisk råderum i kommunerne.

Partnerskabet vil i udgangspunktet mødes på halvårlig basis med henblik på, at kommunerne løbende kan bidrage med forslag og perspektiver på kendte udfordringer for den borgernære velfærd og vende de dilemmaer, som opstår, når nye veje skal betrædes. Der vil som led i drøftelserne kunne tages aktuelle emner op, som kan berøre en række problemstillinger og fokusområder, herunder bl.a.:

- balancen mellem rummet for lokale prioriteringer og hensynet til ensartet service, herunder lokalpolitisk ansvar for prioritering, styring og helhedstænkning i opgaveløsningen
- områder hvor det politiske beslutningsrum mindskes og fyldes ud af bureaukratiske processer
- udvikling af velfærden, så der gives mere plads til den borgernære velfærd og mindre fokus på krav om ensartethed, tilsyn og kontrol
- udvikling af rammerne for medarbejdernes faglighed og den faglige ledelse, der kan øge valgmuligheder for borgerne og give større fagligt handlerum

Regeringen og KL er i forlængelse heraf enige om at anvende første møde i partnerskabet i anden halvdel af 2023 til at drøfte følgende konkrete temaer, *jf. boks 2*.

Boks 2

Konkrete drøftelser i det politiske partnerskab med fokus på den borgernære velfærd

Lokalt ansvar og medborgerskab

- Medborgerskab: Forholdet mellem det personlige ansvar, samarbejde med civilsamfundet og det offentlige ansvar på de kommunale opgaveområder.

Fremtidig organisering for kernevelfærden

- Ældreområdet: Drøftelse af den fremtidige organisering af ældreområdet på baggrund af regeringens ambitioner og pejlemærker for området.

Afskaffelse af unødigt regulering og kontrol

- Effektiv opgaveløsning: Mulige veje til fremover at begrænse unødigt regulering og kontrol, som begrænser den effektive opgaveløsning.

Parterne er enige om, at der på efterfølgende møder vil blive drøftet øvrige temaer på de store velfærdsområder, herunder bl.a. resultaterne af arbejdet i Sundhedsstrukturkommissionen. Det politiske partnerskab vil blive betjent af et fællesoffentligt sekretariat bestående af repræsentanter fra relevante ministerier og KL.

Flerårigt samarbejdsprogram - herunder om administration

Udviklingen af de store velfærdsområder kræver i de kommende år, at ressourcerne anvendes der, hvor borgerne har størst gavn af det. Regeringen har tilkendegivet, at udgifterne til administrative opgaver i kommuner og regioner skal nedbringes med 3 mia. kr. frem mod 2030 med henblik på at finansiere en ekstraordinær ramme til løn og arbejdsvilkår i den offentlige velfærd. Det vil være op til den enkelte kommune at frigøre ressourcerne på baggrund af, hvad der giver mening efter lokale forhold.

Regeringen og KL er enige om at etablere et flerårigt samarbejdsprogram, der har til formål at understøtte kommunernes arbejde med at udvikle velfærdsområderne inden for de økonomiske rammer og styrke det lokalpolitiske råderum. Samarbejdsprogrammet skal tilvejebringe konkrete og ambitiøse løsningsforslag på de udfordringer, der opleves i kommunerne og bidrage til at understøtte kommunernes lokale indsatser og prioriteringer.

Det flerårige samarbejdsprogram organiseres i tre spor, der fokuserer på forenkling af regelkomplekser og/eller særligt tidskrævende regler, tilsyn samt større strukturelle tiltag med henblik på at kunne levere ambitiøse løsninger, der understøtter kommunernes arbejde, *jf. boks 4 i bilag 1*.

Sporene og de underliggende initiativer vil løbende blive udviklet og udvidet i takt med, at arbejdet skrider frem. Som led i samarbejdsprogrammet vil regeringen forpligte sig til at foretage konkrete regelforenklinger, mens kommunerne forpligter sig til at sanere i egne regler og procedurekrav. Parterne vil løbende følge op på fremdriften i samarbejdsprogrammet og lægge op til konkrete tiltag, som kan omsættes til administrative lettelser for kommunerne. Regeringen er samtidig opmærksom på at begrænse afledte administrative konsekvenser forbundet med nye statslige tiltag.

Regeringen og KL er enige om, at det flerårige samarbejdsprogram forankres i det politiske partnerskab for at sikre et entydigt politisk ophæng og ejerskab for projektet. Parterne er enige om, at der som led i de halvårige drøftelser i det politiske partnerskab skal gøres status på arbejdet. Der vil i forbindelse med møderne i det politiske partnerskab og økonomiforhandlingerne for 2025 blive redegjort for, hvordan administrationsudgifterne er nedbragt.

Regeringen og KL er enige om, at implementeringen af administrationsbesparelserne kan ske på tværs af sektorområder i kommuner. De kommunale indsatser samt statslige tiltag vil dermed have et bredt sigte, der kan omfatte bl.a. administrative back-office funktioner, øget borgernær tid, færre dokumentationsopgaver blandt velfærdsmedarbejdere mv.

Regeringen og KL er enige om, at samarbejdsprogrammet på baggrund af KL's forslag til regelforenklinger indledningsvist ser på spor 1 og spor 2 i samarbejdsprogrammet. Parterne er således enige om, at der frem mod første møde i det politiske partnerskab særligt skal fokuseres på tiltagene om statslige og kommunale regelforenklinger og færre og mindre bureaukratiske tilsyn. Det er en klar fælles ambition, at der i 2024 leveres konkrete resultater, så udgifterne til administrative opgaver nedbringes. Parterne er enige om, at det er en fælles ambition at reducere pålagt administration mv. på alle niveauer svarende til 0,7 mia. kr. i 2024 i kommunerne.

4. Nye tiltag på det specialiserede socialområde

Kommunerne yder hjælp og støtte til mere end 180.000 børn, unge og voksne på det specialiserede

socialområde. I den gruppe er de allermest udsatte borgere i den kommunale velfærd. De seneste år er udgifterne til området steget markant, hvor kommunerne fra 2018-2022 har tilført området 4,5 mia. kr. Samtidig vurderer kommunerne, at udgifterne fortsat vil stige i de kommende år. Som følge af stigende udgiftspres oplever kommunerne, at en række strukturelle udfordringer og modsatrettede hensyn hæmmer kommunernes styringsmuligheder og lokale prioriteringsrum, ligesom borgerne oplever, at det går ud over deres hjælp og støtte.

Når økonomien er svært styrbar, kan det gå ud over borgerne. Udfordringerne kan samtidig hæmme dialogen mellem borger og kommune om tildeling af den rette indsats, ligesom det kan medføre et øget ressourceforbrug på administration. Derfor er det vigtigt, at midlerne anvendes bedst muligt til gavn for de borgere, der har behov for hjælp. Blandt andet på den baggrund blev det aftalt i *Aftale om kommunernes økonomi for 2022* at nedsætte et ekspertudvalg, der skal komme med anbefalinger til, hvordan der kan sikres en bæredygtig faglig og økonomisk udvikling på socialområdet. Ekspertudvalget har i maj 2023 offentliggjort sin første delrapport, der bl.a. indeholder en række anbefalinger.

Regeringen og KL er i forlængelse heraf enige om at arbejde videre med en række konkrete initiativer, der skal bidrage til at understøtte kommuners styringsmuligheder og sikre en fremadrettet bæredygtig faglig og økonomisk udvikling, jf. boks 3. Samtidig anerkender regeringen, at kommunerne aktuelt oplever et udgiftspres på området.

Regeringen og KL er endvidere enige om at løfte kommunernes anlægsinvesteringer ekstraordinært med 0,2 mia. kr. i 2024, 0,6 mia. kr. i 2025 og 0,7 mia. kr. i 2026 til udvidelse af den kommunale botilbudskapacitet på det specialiserede socialområde med henblik på at understøtte en mere rimelig prissætning på området. Løftet i 2025 og i 2026 sker ekstraordinært og er med henblik på at sikre et længevarende fokus på udbygning af den kommunale botilbudskapacitet.

Regeringen vil i efteråret 2023 gå i dialog med øvrige interessenter samt KL. I forlængelse heraf vil regeringen drøfte initiativerne med Folketingets partier samt fremsætte de nødvendige lovforslag.

Boks 3

Initiativer som opfølgning på ekspertudvalgets konkrete anbefalinger

Udvidelse af den kommunale botilbudskapacitet

Et tilstrækkeligt udbud af botilbud er vigtigt for en rimelig prissætning og tilgængelighed af boliger, der imødekommer borgerens behov. I tilknytning til det ekstraordinære løft etableres der en lånepulje på 0,2 mia. kr. i 2024, 0,6 mia. kr. i 2025 og 0,7 mia. kr. i 2026 til udvidelse af botilbudskapaciteten. Lånepuljen kan ansøges af de kommuner, som ønsker at udvide den kommunale botilbudskapacitet. Regeringen og KL er enige om, at den ekstraordinære investering på i alt 1,5 mia. kr. i udvidelse af den kommunale botilbudskapacitet kommer i tillæg til den eksisterende anlægsaktivitet på området. Regeringen og KL er enige om, at den samlede investering i kommunal botilbudskapacitet skal udgøre minimum 0,5 mia. kr. i 2024, 0,9 mia. kr. i 2025 og 1,0 mia. kr. i 2026.

Regeringen og KL vil drøfte den konkrete model for kommunernes koordination af rammeløftet og kriterierne for udmøntningen af lånepuljen forud for kommunernes endelige budgetlægning for 2024, så rammeløftet understøtter de kommuner, som ønsker at investere i udbygningen af botilbudskapaciteten.

Regeringen og KL er endvidere enige om at samarbejde om en ny vejledning, som skal understøtte tværkommunal drift og etablering af botilbud, ligesom der indføres en formaliseret koordinering vedr. etablering af tværkommunale og regionale tilbud i regi af rammeaftalesamarbejdet. Dertil igangsættes en afdækning af modeller, som under hensyntagen til den offentlige udgiftsstyring skal ensrette de kommunale incitamenter for oprettelse af botilbud.

Indførelse af beløbsgrænse for alternative tilbud

Regeringen og KL er enige om, at der skal være balance mellem hensynet til valget af det fagligt rette tilbud, borgernes ret til frit valg af botilbud og kommunernes muligheder for styring med omkostningerne til visiterede tilbud. Parterne er enige om at arbejde efter en formaliseret beløbsgrænse for meromkostningerne på 0 pct. for alternative tilbud til det, kommunen har visiteret til. I det lovforberedende arbejde tages der i videst mulige omfang højde for ens beregning af takster på tværs af offentlige og private tilbud, som skal sikre fair konkurrence og lige vilkår mellem offentlige og private aktører på markedet.

Takstlofter på tilbud underlagt selvmøderprincippet

Selvmøderprincippet er afgørende for at kunne tage hånd om akutte situationer. De nuværende regler kan imidlertid medføre styringsudfordringer for kommunerne. Regeringen og KL er derfor enige om, at der på områder med selvmøderprincip efter servicelovens §§ 109 (kvindekrisecentre) og 110 (herberger og forsorgshjem mv.) indføres takstloft med henblik på at sikre ensartethed i priser samt bedre grundlag for fastsættelse af et serviceniveau og økonomisk styring af området. Regeringen udarbejder et oplæg for indførelse af et eller flere takstlofter. Takstloftet skal ses i sammenhæng med det vedtagne lovforslag om omlægningen af hjemløseindsatsen, som har til hensigt at nedbringe antallet af borgere i hjemløshed og gøre op med langvarig hjemløshed ved at understøtte øget brug af *Housing First*-tilgangen.

Som led i omlægningen er der under hensyntagen til selvmøderprincippets fortsatte gyldighed lagt op til at indføre en ny model for øget styring med kapaciteten på herbergsområdet (§ 110), herunder i takt med et forventet fald i antallet af hjemløse i de kommende år. Takstlofter på herberger og forsorgshjem vil indgå som et element i den nye kapacitetsstyringsmodel, som udarbejdes i forlængelse af den igangsatte analyse af herbergsområdet. Regeringen vil som led i konkretiseringen af en ny styringsmodel afdække, hvorvidt den fremadrettede kapacitet (herunder antal af pladser mv.) på herbergsområdet kan koordineres i regi af KKR. Regeringen og KL drøfter afdækningen i efteråret 2023. Regeringen noterer sig i forlængelse af hjemløseomlægningen, at kommunerne i højere grad vil anvende den kommunale anvisningsret samt udlejnings- og anvisningsaftaler, der er et afgørende redskab for afskaffelsen af langvarig hjemløshed.

Eftersyn af tilsyn med sociale tilbud

Regeringen og KL er enige om igangsætte en analyse af de forskellige tilsyn, som tilbud på socialområdet er underlagt. Analysen skal bl.a. undersøge, om tilsynene medvirker til at øge udgiftsopdriften (herunder ift. administrationsudgifter), om reguleringen af tilsynene kan forenkles, hvordan koordinationen mellem tilsynene kan styrkes, samt hvordan uoverensstemmende krav fra forskellige tilsyn evt. kan løses. Parterne drøfter resultaterne i aftalen om kommunernes økonomi for 2025.

Nytænkning af merudgiftsydelsen

Reglerne for merudgiftsydelse på socialområdet er svære at gennemskue og lægger beslag på administrative ressourcer, som kunne bruges bedre. Reglerne presser både borgere og kommune, hvor borgeren skal ansøge om kompensation fra regning til regning, alt imens kommunerne bruger mange ressourcer på at administrere det. Regeringen og KL er derfor enige om at udarbejde en ny model, hvor borgeren indplaceres på et af få fastsatte ydelsesniveauer på baggrund af en konkret og individuel vurdering, der i videst muligt omfang baseres på objektive faktorer i form af eksempelvis borgerens konkrete funktionsnedsættelse. Nytænkningen skal bidrage til et mere enkelt og gennemsigtigt system, øge retssikkerheden for borgeren og reducere kommunernes udgifter til administration markant. Lovændringer på voksenområdet skal forhandles med parterne bag førtidspensions- og flexjob-reformen.

Bedre viden og data

En hensigtsmæssig prioritering af velfærdssamfundets ressourcer forudsætter viden om, hvad der virker. Parterne er derfor enige om at udbygge datagrundlaget på socialområdet via en række initiativer, herunder national statistik for udvalgte udgifter efter serviceloven, indsamle mere viden om resultater på socialområdet, etablering af datagrundlag mhp. bedre kapacitetsstyring af sociale tilbud samt et fællesoffentligt arbejde om datainfrastrukturen på socialområdet, som kan understøtte bedre og mere smidig brug af data i arbejdet med borgeren. Regeringen og KL

er enige om at samarbejde herom i regi af Det datastrategiske samarbejdsudvalg. Hensigten er ikke at skabe yderligere administrative opgaver, men at sikre et kvalificeret grundlag for at identificere virksomme og omkostningseffektive sociale indsatser.

Regeringen og KL noterer sig, at ekspertudvalget har fremlagt en række pejlemærker, der skitserer ekspertudvalgets ambitioner på området og det videre arbejde i spor 1. Samtidig arbejder ekspertudvalget i efteråret 2023 videre med øvrige anbefalingsspor omhandlende forebyggelse, fokus på kerneopgaven, viden om hvad der virker samt progression for borgeren. Ekspertudvalget afleverer deres endelige anbefalinger ved udgangen af 2023. Regeringen og KL er enige om at drøfte anbefalingerne, når disse foreligger.

5. Øvrige

Den Nationale Energikrisestab (NEKST)

Regeringen og KL er enige om, at den sikkerhedspolitiske situation og de høje priser på el og opvarmning i danske husstande kræver, at Danmark – og Europa som helhed - gør sig fri af fossile brændsler. For at understøtte udfasningen af naturgas og fossile brændsler generelt er parterne derfor enige om fortsat at støtte arbejdet i den Nationale Energikrisestab (NEKST), som bl.a. skal sikre en national koordinering af udrulningen af fjernvarme og accelerere udbygning af sol og vind på land.

Opfølgning på vikaranalyse

Med *Aftale om kommunernes økonomi for 2023* blev der igangsat et fælles analysearbejde med henblik på at undersøge anvendelsen af vikarer på ældreområdet i kommunerne og sygeplejeområdet i regionerne. Analysearbejdet viser, at udgifterne til vikarer på ældreområdet er steget siden 2018, hvilket bl.a. skal ses i sammenhæng med rekrutteringssituationen på området samt udviklingen i sygefraværet under og efter covid-19-pandemien. Regeringen og KL har en fælles ambition om, at forbruget af vikarer på det kommunale ældreområde skal nedbringes. Parterne vil derfor med udgangspunkt i resultaterne fra analysearbejdet drøfte mulige veje til at nedbringe forbruget af eksterne vikarer frem mod forhandlingerne om kommunernes økonomi for 2025.

Omstilling af den offentlige bilflåde

Regeringen, KL og Danske Regioner har en fælles ambition om, at den offentlige bilflåde, operative biler undtaget, er emissionsfri i 2030.

Sundhedsklynger

Regeringen, Danske Regioner og KL noterer sig, at de nye sundhedsklynger pr. 1. juli 2022 er etablerede og i gang med konkrete projekter. Sundhedsklyngerne danner rammerne for omstillingen til et mere sammenhængende og nært sundhedsvæsen. Indsatserne i sundhedsklyngerne er en integreret del af den regionale og kommunale indsats for omstilling og mere sammenhæng og finansieres fra 2024 af de to parter. Sundhedsdatastyrelsen har som grundlag for inspiration for arbejdet udarbejdet datapakker til hver sundhedsklynge med udvalgte nøgletal om den fælles population på tværs af kommune, almen praksis og hospital.

Hjemmebehandling og digitale konsultationer

Regeringen, KL og Danske Regioner er enige om, at flere borgere tilbydes lettere og mere fleksibel digital kontakt til det samlede sundhedsvæsen i forbindelse med konsultationer, behandling, opfølgning, pleje og genoptræning i eget hjem. Det skal bidrage til omstillingen til det nære sundhedsvæsen og samtidig skabe tryghed og hjælpe med at forebygge genindlæggelser. Regeringen, KL og Danske Regioner vil senere på året indgå aftale om udmøntning af 500 mio. kr. i 2023-2028 i anlægsmidler til teknologi og udstyr, der kan understøtte bedre hjemmebehandling, som blev afsat i forbindelse med aftalen om en sundhedsreform.

Dobbeltdiagnosetilbud

Regeringen, KL og Danske Regioner er enige om rammerne for et samlet regionalt tilbud til mennesker med en psykisk lidelse og samtidigt behandlingskrævende misbrug, herunder om, at Sundhedsstyrelsens faglige visitationsretningslinje skal anvendes i forbindelse med den regionale visitation til tilbuddet. Et samlet dobbeltdiagnosetilbud ibrugtages pr. 1. september 2024 med en trinvis indfasning. Tilbuddet vil være fuldt ud indfaset i 2027. Ordningen skal følges løbende med henblik på at opnå erfaringer med målgruppen, indholdet og effekten af behandlingen i regionerne og den sideløbende udvikling i kommunerne.

Regeringen, KL og Danske Regioner er desuden enige om, at dimensioneringen af det nye dobbeltdiagnosetilbud er baseret på registertræk på baggrund af den faglige visitationsretningslinje samt tre eksperter skøn på, hvor stor en andel af gruppen, der vil kunne indgå i tilbuddet. På den baggrund er det estimeret, at tilbuddet ved fuld indfasning omfatter ca. 9.200 personer. Heraf modtager ca. halvdelen ikke behandling for deres misbrug i dag. Denne gruppe indfases først.

Regionernes bloktilskud øges på den baggrund med 64 mio. kr. i 2024, 178 mio. kr. i 2025, 285 mio. kr. i 2026 og 323 mio. kr. i 2027 og frem, heraf er 64 mio. kr. i 2024 og 161 mio. kr. i 2025 og frem nye statslige midler som følge af den øgede tilgængelighed i tilbuddet.

Kommunernes bloktilskud reduceres med 17 mio. kr. i 2025 og 124 mio. kr. i 2026 og 162 mio. kr. i 2027 og frem som følge af opgavebortfald svarende til den del af den kommunale misbrugsbehandling, som overgår til de nye tilbud. Ved fuld indfasning svarer det til omkostningerne til ca. 4.600 helårspersoner.

Særlige pladser

Parterne er desuden enige om at omlægge de nuværende 114 særlige pladser til 88 pladser i et læn-gerevarende tilbud forankret i den regionale psykiatri målrettet samme målgruppe. Omlægningen giver mulighed for øget fleksibilitet og bedre udnyttelse af den samlede kapacitet i psykiatrien. Ved omlægningen af særlige pladser bortfalder de eksisterende rammevilkår. Omlægningen træder i kraft den 1. juli 2024.

Regionernes bloktilskud øges med 54 mio. kr. i 2024 og 108 mio. kr. i 2025 og frem svarende til mer-udgiften i regionerne i forbindelse med omlægningen af de særlige pladser.

Den kommunale takstfinansiering bortfalder med omlægningen af de særlige pladser, og kommunernes bloktilskud reduceres derfor med 52 mio. kr. i 2024 og 103 mio. kr. i 2025 og frem. Med omlægningen frigøres 30 mio. kr. i 2024 og 61 mio. kr. i kommunerne i 2025 og frem.

Opfølgning på 10-årsplanen for psykiatrien

Regeringen, KL og Danske Regioner er enige om at understøtte implementeringen af initiativerne i den brede politiske aftale om første del af en 10-årsplan for psykiatrien. Heri indgår bl.a.:

Danske Regioner og KL bidrager til udviklingen af et lettilgængeligt kommunalt tilbud til børn og unge med psykisk mistrivsel og symptomer på psykisk lidelse. De 100 mio. kr., der er afsat i 2023, udmøntes til kommunerne med henblik på, at kommunerne kan påbegynde opbygningen af tilbuddet. Midlerne til implementering af tilbuddet stiger til 257,5 mio. kr. i 2024 og 250 mio. kr. årligt fra 2025 og frem og aftales udmøntet primo 2024 på baggrund af de faglige rammer for tilbuddet.

Herudover bidrager parterne til udarbejdelse af forløbsbeskrivelser for hhv. voksne og børn og unge med psykoselidelser og efterfølgende implementering heraf fra 2024. Fordelingen af midlerne hertil afhænger af den faglige beskrivelse af indholdet af forløbsbeskrivelserne, som forventes færdige hhv. ultimo 2023 og primo 2024.

Arbejdet med at forebygge og nedbringe anvendelsen af tvang i psykiatrien fortsætter. Parterne er enige om at indlede forhandlinger i efteråret 2023 om en ny målsætning for nedbringelse af anvendelsen af tvang under og i forbindelse med indlæggelse i den regionale behandlingspsykiatri, herunder også med inddragelse af forløb forud for en tvangsinlæggelse i den regionale behandlingspsykiatri.

Frisættelse af ældreplejen

KL noterer sig, at regeringen vil frisætte ældreplejen og gennemføre en gennemgribende og omfattende nytænkning af området. Regeringen vil derfor fremsætte forslag til en ny ældrelov, som skal skabe rammerne for en ældrepleje med mere decentral styring, mere ledelse, et styrket frit valg, større selvbestemmelse og mere kontinuitet i den hjælp og pleje, den enkelte ældre modtager. Som led i arbejdet med ældreloven har regeringen til hensigt at forenkle tilsynet med ældreområdet med fokus på at mindske dokumentation og frigøre tid til det borgernære arbejde samt understøtte mere fokus på læring.

Praksisnær læreruddannelse

Regeringen og KL er enige om, at det er vigtigt, at læreruddannelsen bliver tættere knyttet til praksis. KL konstaterer, at *Aftale om reform af læreruddannelsen* af 13. september 2022 forudsætter, at den øgede og integrerede praktik, praksissamarbejde og kompetenceudvikling på skolerne skal finansieres inden for folkeskolens nuværende økonomi svarende til 75 mio. kr. årligt fra 2024. Der er enighed om, at opgaven løses under hensyn til de lokale behov og muligheder for omprioritering.

Digitalisering

Danmark er et digitalt foregangsland og har i dag et solidt digitalt fundament for fremtidens velfærdssamfund. Med økonomiaftalerne for 2024 fortsætter regeringen, KL og Danske Regioner samarbejdet om digitaliseringen af Danmark, der er et centralt værktøj i indsatsen mod de store samfundsudfordringer, som Danmark står over for.

Fremtidssikring af det digitale fundament

Regeringen, KL og Danske Regioner er enige om at sikre et højt sikkerhedsniveau og en fortsat stabil drift, vedligehold og videreudvikling af den fællesoffentlige digitale infrastruktur. Det indebærer øgede omkostninger for samlet set 65,1 mio. kr. hertil i 2024, heraf 26 mio. kr. til kommunerne og 13 mio. kr. til regionerne.

Med *Aftale om kommunernes økonomi for 2023* igangsatte parterne en arbejdsgruppe, som skal se på at øge transparensen samt se på de fremtidige rammer og incitamentter for finansierungsstrukturen for den fællesoffentlige digitale infrastruktur. Parterne er enige om, at arbejdet skal indgå i forhandlingerne for ØA25.

Sammenhæng på tværs i sundhedsvæsenet

Regeringen, Danske Regioner og KL er enige om forsat at sikre en stærk sundheds-it-infrastruktur ved at afsætte 109,6 mio. kr. i 2024. For at sikre en forsat stærk styring og realisering af gevinsterne ved digitalisering og brug af data i sundhedsvæsenet er parterne desuden enige om at etablere en ny national bestyrelse for digitalisering og data på sundhedsområdet med beslutningskompetence på digitalisering og dataområdet. Den nye bestyrelse vil samtidig erstatte hhv. den nationale bestyrelse for sundheds-it og den nationale bestyrelse for data på sundheds- og ældreområdet. Den nye bestyrelse forventes at virke fra 1. januar 2024.

Parterne er enige om et ekstraordinært løft af driftsbevillingen til sundhed.dk på 2,1 mio. kr. i 2024 til afledte drift- og vedligeholdelsesudgifter i sundhed.dk.

Cybersikkerhed

Danmark har en af verdens mest digitaliserede offentlige sektorer, og staten og kommunerne er bundet sammen gennem digital infrastruktur. Regeringen og KL er enige om, at et tidssvarende cybersikkerhedsniveau i kommunerne er nødvendigt for at sikre alle led i den offentlige sektor. Danmark skal frem mod oktober 2024 træffe beslutning om implementering af EU's direktiv om foranstaltninger til sikring af et højt fælles cybersikkerhedsniveau i hele Unionen, NIS 2-direktivet. Regeringen og KL er enige om at drøfte implementering af NIS 2-direktivet, herunder i hvilket omfang kommunerne vil være omfattet af direktivets krav

Regionale trafikskaber

Regeringen og KL er enige om, at driften af de regionale trafikskaber er et kommunalt og regionalt ansvarsområde. Parterne er enige om, at der meddeles en dispensation til, at kassekreditreglen for de regionale trafikskaber i hhv. den kommunale- og regionale lånebekendtgørelse midlertidigt forhøjes til 225 kr. pr. indbygger i perioden 1. juni 2023 til og med 2025. Det giver mulighed for øget kassekredit for 0,6 mia. kr. ift. de gældende regler.

Regeringen har samtidig nedsat et ekspertudvalg på området, som skal komme med anbefalinger til en ny struktur for busbetjening i Danmark, der skal understøtte dækningen for både byer og yderområder. Ekspertudvalget skal også se på den nuværende organisering med trafikskaber ejet af kommuner og regioner, hvilket kan afdække mulige, strukturelle løsninger på længere sigt. Ekspertudvalget leverer sin afsluttende rapport senest ved udgangen af 2024.

Efterreguleringer af ejendomsvurderinger

Som følge af den nuværende udsendelsesplan for de nye ejendomsvurderinger vil der være efterreguleringsopgaver vedr. skatteårene 2021-2023 for alle ejerboliger og erhvervsjendomme, som først vil være afsluttet i 2026. Der er på den baggrund behov for, at kommunerne viderefører driften af it-systemet ESR til efterreguleringer af de kommunale ejendomsskatter vedr. skatteårene 2021-2023. Regeringen og KL er enige om at genoptage drøftelserne med henblik på at opnå enighed om kompensation af kommunerne for opgaverne hurtigst muligt i 2023.

Bilag 1. Spor i flerårigt samarbejdsprogram

Regeringen og KL er enige om at etablere et flerårigt samarbejdsprogram, der har til formål at understøtte kommunernes arbejde med nedbringe udgifterne til administrative opgaver. Det flerårige samarbejdsprogram organiseres i tre spor, der fokuserer på forenkling af regelkomplekser og/eller særligt tidskrævende regler, tilsyn samt større strukturelle tiltag, *jf. boks 4*.

Boks 4

Spor og initiativer i det flerårige samarbejdsprogram

Spor 1: Enklere rammer for opgaveløsningen

Styrelser (anbefalinger og vejledninger)

- De fælles intentioner om at nedbringe administrationsudgifterne i kommuner skal også være afspejlet i aktiviteter fra statslige styrelser, som er rettet mod kommuner og regioner. Regeringen og KL er på den baggrund enige om at igangsætte et arbejde, der skal udarbejde modeller for, hvordan anbefalinger, vejledninger og krav mv. fra statslige styrelser kan reduceres og gøres mere hensigtsmæssige. Arbejdet skal danne grundlag for drøftelse af konkrete løsningsforslag i regi af samarbejdsprogrammet.

Statslige regelforenklinger

- Trods gode intentioner kan der over tid være indført regler mv., som giver højere administrationsudgifter og reducerer friheden til at finde gode løsninger lokalt. KL har i forlængelse heraf påpeget en række sektorområder, hvor dette kan gøre sig gældende, herunder ift. procesreguleringer på skoleområdet, konkrete regler på dagtilbudsområdet og på beskæftigelsesområdet. Regeringen vil som led i samarbejdsprogrammet forpligte sig til at foretage konkrete regelforenklinger under hensyntagen til gældende forlig. Regeringen og KL er enige om, at parterne med udgangspunkt i KL's forslag til regelforenklinger i fællesskab skal afdække konkrete tiltag med størst potentiale for effektivt at nedbringe administrationen ude i kommunerne. Der kan på baggrund heraf bl.a. blive set på kommunernes forpligtelser ift. revision og merudgiftsydelsen, jf. særskilt punkt i kapitel 4. KL vil løbende komme med forslag til regelforenklinger til drøftelse.

Forenkling af kommunernes egne regler og procedurekrav

- Flere kommuner har igangsat afbureaukratiseringsprojekter, der viser et betydeligt potentiale ved forenkling af egne regler og procedurekrav. Med henblik på at understøtte deling af de gode erfaringer med konkrete regelforenklinger og gode processer herfor, nedsættes der på den baggrund bredt tværkommunale samarbejder, som kritisk skal gennemgå egne regler og procedurer på velfærdsområderne. Der gøres løbende status for regelforenklingerne i regi af samarbejdsprogrammet.

Udbetaling Danmark og digitaliseringsklar lovgivning

- Regeringen og KL er enige om at inddrage den afsluttende erfaringsopsamling af Udbetaling Danmark i samarbejdsprogrammet. I forlængelse heraf vil parterne igangsætte et arbejde, der skal belyse styringsrelationerne i Udbetaling Danmark samt afdække mulighederne for at understøtte en mere digitaliseringsklar lovgivning og i højere grad tydeliggøre omkostningerne forbundet med nye tiltag og lovgivning. Målet for arbejdet er at understøtte en omkostningseffektiv drift i Udbetaling Danmark.

Forenkling af puljeadministration

- Der har i en årrække været et arbejde med at reducere antallet af mindre statslige ansøgningspuljer målrettet kommuner inden for de store velfærdsområder. Kommunerne oplever fortsat, at der er væsentlige administrative byrder forbundet med ansøgning af og opfølgning på statslige puljer. Regeringen og KL er enige om at igangsætte et arbejde, der bl.a. skal se på mulighederne for at forenkle puljeadministrationen, herunder administrative krav som følge af bl.a. udarbejdelse af ansøgninger, vejledninger og løbende dokumentation.

Spor 2: Begrænset opfølgning og kontrol af opgaveløsningen

Færre og mindre bureaukratiske tilsyn

- Regeringen har til hensigt at sanere i de statslige tilsyns- og kontrolopgaver. Regeringen og KL er samtidig enige om at igangsætte et analysearbejde, der skal afsøge potentialerne for en sanering, forenkling og bedre koordinering på tværs af samtlige tilsynsindsatser i kommuner. Der vil som led i arbejdet blive set på mulighederne for at gøre dele af tilsynenes kontrolopgaver risikobaseret og med fokus på læring.

Spor 3: Strukturelle tiltag

Effektive offentlige indkøb i fællesskab

- Den offentlige sektor købte i 2021 ind for samlet set 415 mia. kr. (inkl. moms), og der vurderes at være et stort potentiale for at effektivisere det offentlige indkøb ved at arbejde tættere sammen om bedre indkøb. Regeringen og KL er enige om at afdække mulighederne for et stærkere indkøbssamarbejde inden for og på tværs af den offentlige sektor, herunder bl.a. med henblik på bl.a. at lave flere forpligtende fællesoffentlige aftaler og afdække mulige veje til at forenkle samarbejde med private aktører. Parterne er endvidere enige om, at det er en ambition, at der på tværs af den offentlige sektor fra 1. januar 2025 indføres krav om e-handel for en række centrale offentlige indkøbsaftaleområder i den offentlige sektor, hvor der i dag allerede er gode muligheder for og erfaringer med at e-handle. Parterne er enige om, at gevinsterne ved øget e-handel forbliver decentralt, mod at implementeringsomkostningerne afholdes inden for eksisterende rammer. Parterne vil samarbejde om implementeringen, herunder ift. at sikre lavest mulige implementeringsomkostninger, og gøre status ifm. ØA25, inden kravet træder i kraft.

Automatisering og ny teknologi (10-årsplan)

- Udvikling og implementeringen af nye teknologiske løsninger kan nedbringe administration, frigøre tid og arbejdskraft til den borgernære velfærd og skabe værdi for borgerne. Regeringen, KL og Danske Regioner er enige i, at der i 2023 afsættes midler til indsatser, der skal udbrede løsninger om dosispakket medicin, datadrevet ruteplanlægning, digital hudkræftdiagnostik, og regelbaseret indberetning af kliniske kvalitetsdata i kommuner og regioner, herunder praksissektoren. Dertil vil parterne drøfte områder i den offentlige sektor, hvor der kan være et potentiale for at automatisere opgaver i den offentlige sektor, ligesom der igangsættes indsatser, som kan nedbringe administration og frigøre tid mv. i 2024.

Øget anvendelse af fælles løsninger

- Der eksisterer allerede gode erfaringer med fælles løsninger på tværs af den offentlige sektor og inden for de enkelte sektorer. Eksempelvis har tværkommunalt samarbejde om vejvedligehold givet gevinster i form af driftsfordele og større faglige miljøer. Regeringen og KL er enige om at igangsætte et arbejde med henblik på at øge anvendelsen af fælles løsninger på en række større driftsområder (fx vejvedligehold, it-drift og bygninger).

3.2

Økonomiaftalens udvidede muligheder for at etablere botibud på det specialiserede socialområde

Økonomimodel til etablering af nye pladser

Økonomimodellens underskudsgaranti

Underskudsgarantien kan gives til driftsherrer, som i forvejen har erfaring med målgruppen, og som udvider med nye pladser til målgruppen.

Garantien træder kun i kraft, hvis der bliver ledige pladser på de nye pladser. I så fald garanterer de 29 kommuner dækning af faste omkostninger i tre år. Faste omkostninger fastlægges til 50 pct. af taksten for det enkelte tilbud.

Underskudsgarantien bygger på øvrige gældende regler og aftaler for området.

Dato: 15. januar 2021

Albertslund Kommune
Nordmarks Alle
2620 Albertslund

www.kl.dk/kkr-hovedstaden
Side 1 af 7

Økonomimodellens underskudsgaranti bygger på takstbekendtgørelsens mulighed for, at kommunerne kan indgå forpligtende købsaftale med driftsherrer om køb af et antal pladser i en periode, hvis pladserne ikke efterspørges af andre.

Økonomimodellen bidrager konstruktivt ind i den aktuelle nationale bevhængenhed på handicapområdet, hvor kommunerne har forsyningsforpligtelsen til fælles udvikling af tilbudsviften på hele det specialiserede socialområde.

I dette notat gennemgås nedenfor baggrunden for økonomimodellen og de mere tekniske aspekter ved den.

Baggrund for økonomimodellen

KKR Hovedstaden ønsker en solidarisk tilgang til at oprette tilbud til borgere med særlige behov, fordi kommunerne har et fælles ansvar og behov for at have de rette tilbud. Formålet er at sikre en relevant og aktuel tilbudsvifte i forhold til borgere med særlige behov, som understøtter borgernes retssikkerhed og bidrager til at disse tilbud er økonomisk rentable og af den aftalte faglige kvalitet.

KKR Hovedstaden besluttede på sit møde den 7. februar 2020 at udvikle en økonomimodel for etablering af nye pladser i eksisterende, driftssikre tilbud og for fremadrettet etablering af helt nye tilbud. Økonomimodellen indgår som en del af rammeaftale 2021-2022, og gælder for både kommunale driftsherrer og Region Hovedstaden.

Hovedstadskommunerne og Region Hovedstaden er blevet opmærksomme på at udfordringen med manglende incitament til oprettelse af nye fælles pladser er særligt presserende for målgruppen *"voksne med autismespektrumforstyrrelser kombineret med selvskadende adfærd, afvigende seksuel adfærd, udadreagerende adfærd e.l."*.

KKR Hovedstaden har besluttet, at økonomimodellen i praksis skal være delvis dækning af evt. underskud ved f.eks. tomgang, hvis de nye pladser ikke bliver belagt i opstartsperioden. Kommunerne skal således ikke betale noget i fællesskab, hvis de nye pladser bliver fuldt belagt uden tomgang.

Direktører med ansvar for socialområdet i kommunerne i hovedstadsregionen har i en spørgeskemaundersøgelse estimeret et behov på omkring 60-100 nye pladser til denne specifikke målgruppe i 2021 og omkring 50 nye pladser i hhv. 2022 og 2023. Embedsmandsudvalget for det specialiserede socialområde og specialundervisning anbefaler på den baggrund et måltal på 16-20 nye pladser til godkendelse i 2021. Måltallet kan forekomme lavt, men embedsmandsudvalget ønsker et forsigtighedsprincip ved første afprøvning af den nye økonomimodel. Yderligere forventes løbende udvidelse med nye pladser henover en passende periode for at sikre, at kommunerne ikke har overvurderet behovet for nye pladser, at de kan få borgerne klar til de nye pladser, og at driftsherrer kan nå at etablere pladserne/ansætte yderligere personale mv. Med den forsigtige tilgang vurderes det usandsynligt, eller kun i meget begrænset omfang sandsynligt, at økonomimodellen kommer i anvendelse.

KKR Hovedstaden har ønsket, at der som led i processen skal gennemføres en afdækning af konkret efterspørgsel og udbud for etablering af de 16-20 pladser. Det bliver en proces, hvor driftsherrer byder ind med mulige udvidelser af kapacitet og KKR Hovedstaden godkender hvilke, der kan benytte økonomimodellen.

Økonomimodel for etablering af nye fælles pladser

Økonomimodellen skal give driftssikkerhed i opbygningsfasen for de driftsherrer, der opretter de nye pladser til de målgrupper, som kommunerne i Hovedstaden oplever udfordringer med at finde pladser til. Samtidig er det kun de faste driftsudgifter, som der kan ske fællesmedfinansiering af, hvorved økonomimodellen bidrager til, at driftsherrer reducerer variable udgifter som fx lønudgifter ved tomme pladser.

Indgåelse af forpligtende købsaftale med underskudsgaranti

KKR Hovedstaden beslutter, hvilke driftsherrer som kan benytte Takstbekendtgørelsens mulighed for at indgå forpligtende købsaftale med de 29 kommuner i Hovedstadsregionen om udvidelse med op til 20 pladser i 3 år, hvis pladserne ikke efterspørges af andre (jf. takstbekendtgørelsens §14 stk. 1 – link indsat).

Disse driftsherrer kan herefter indgå forpligtende købsaftale med de 29 kommuner i Hovedstaden om op til 20 pladser i 3 år, hvis pladserne ikke efterspørges af andre (jf. [takstbekendtgørelsens §14 stk. 1](#) – link indsat).

KKR Hovedstadens beslutning vil bero på afdækning af efterspørgsel efter og udbud af konkrete nye pladser (se proces nedenfor). Herefter kan kommunale og/eller regionale driftsherrer udvide med nye pladser til konkrete borgere.

Kommunernes forpligtelser i den fælles købsaftale gælder fra ibrugtagning af pladserne med konkrete borgere og bortfalder efter 3 år uden yderligere varsel.

Driftsherrerne benytter den nye standardkontrakt, som forventes færdig primo 2021 (fra central hånd).

Teknisk om indhold i forpligtende købsaftale

For at komme i betragtning til at indgå forpligtende købsaftale om underskudsgaranti, skal driftsherrerne komme med konkrete forslag til etablering af nye pladser. I konkret købsaftale om underskudsgaranti indgår:

- 50 pct. fællesmedfinansiering af taksten ved tomme pladser (de sidste 50 pct. af taksten udgør variable udgifter, som f.eks. lønudgifter til pædagogisk personale)
- Beregnes af pladser omfattet af underskudsgarantien og som har været tomme i perioden
- Fællesmedfinansiering af 3 års varighed
- Taksten pr nye plads beregnes ud fra den sædvanlige belægningsprocent, som benyttes af de eksisterende pladser på tilbuddet.

Baggrundsgruppen har vurderet, at omkring 50 pct. af taksten udgøres af variable udgifter som f.eks. lønudgifter. Baggrundsgruppen har haft grundige drøftelser af, hvorvidt det ville give mening med 75 pct., 50 pct., 25 pct. henover en treårig periode sådan, som KKR Hovedstaden oprindeligt havde besluttet. Men for at sikre en simpel og gennemsigtig model, er ovenstående beslutning om 50 pct. i tre år truffet.

Det skal på sigt altid være bruger-kommunerne, som betaler for pladserne, hvorfor opstartsperioden tilstræbes at være kort. Det er derfor også bruger-kommunerne, der betaler for pladserne i opsigelsesperioden, såfremt en borger ikke længere har behov for en plads.

Takstniveauet skal afspejle de samlede langsigtede gennemsnitsindtægter og omkostninger ved levering af ydelsen, jævnfør takstbekendtgørelsen og KKR's model for beregning af takster. Anlægsudgifter til etablering af pladser afholdes af den enkelte kommune.

Der skal laves separate budgetter/regnskaber for eksisterende tilbud og nye pladser. Der gives ikke statsrefusion, hvis der ikke er en borgers CPR-nummer involveret.

For målgruppen af voksne med autismespektrumforstyrrelser med adfærdsudfordringer mv. vil det som udgangspunkt være relevant at udvide længerevarende botilbud jf. §108 SEL eller midlertidigt botilbud, jf. § 107 SEL. Taksten beregnes på baggrund af en relevant personaledekning, som bygger på kendte takster fra tilsvarende tilbud. Der kan for de konkrete borgere aftales særtakst mellem brugerkommunen og tilbuddet.

Pladserne skal ved oprettelse opdeles på paragrafferne indenfor både botilbud og aktivitetstilbud for at skabe gennemsigthed i indsatserne til borgerne.

Etablering af nye pladser sker under forudsætning af Socialtilsynets godkendelse. Det er driftsherrers ansvar at sikre denne godkendelse.

Der er nedsat en baggrundsgruppe, som kan besvare spørgsmål for at sikre gennemsigthed i økonomien, hensigtsmæssig håndtering af krav fra bekendtgørelsen osv. Der afholdes den 11. februar 2021 et informationsmøde for interesserede fagchefer og direktører.

KKR Hovedstaden har besluttet at henstille til, at anlæg af denne type tilbud friholdes af anlægskommunens anlægsramme, idet: *"de 29 kommuner i Hovedstaden anerkender, at når der er tiltag af denne karakter, så ligger det udover kommunens eget anlægsloft."*

Der vil i praksis være behov for tilpasning af økonomimodellen til de konkrete målgrupper, som KKR Hovedstaden måtte udpege behov for nye tilbud til.

Samarbejdsspør – Faciliteret dialog og afdækning af efterspørgsel og udbud

En fælleskommunal procesfacilitering skal fremme en mere forpligtende samlet dialog og et tættere samarbejde mellem driftsherrer og bruger-kommuner om udviklingen af nye pladser.

KKR Hovedstaden og Embedsmandsudvalget for det specialiserede socialområde og specialundervisning får en fremtrædende rolle i etablering af nye pladser og tilbud til de udvalgte målgrupper.

Afdækning af efterspørgsel og udbud skal kvalificere udvælgelsen af de bedste og billigste pladser til den udvalgte målgruppe gennem følgende proces:

- KKR Hovedstaden afdækker efterspørgslen efter pladser til en given målgruppe
- Driftsherrer fremsender konkrete projektforslag om etablering af pladser
- KKR Hovedstaden beslutter hvilke projektforslag og driftsherrer, som kan etablere de nye pladser.

I første omgang vil der være tale om udvidelse af eksisterende driftssikre tilbud, som i forvejen beskæftiger sig med målgruppen og har erfaringer med udfordringer, kompleksitet osv. Dette for at sikre et stærkt fagligt set-up og organisering.

Det er hhv. baggrundsgruppen og Embedsmandsudvalget for det specialiserede socialområde og specialundervisning, som vurderer og endeligt indstiller konkrete udvidelser af tilbud til KKR Hovedstaden. Projektforslagene vurderes ud fra pris og kvalitet, samt parametre som tilknytning til eksisterende stærkt fagligt set-up og organisering, samt andel pladser tilgængelige for KKR-fællesskabet i hovedstadsregionen mv.

Selvom KKR Hovedstaden gennemfører en fælleskommunal proces, så er det til enhver tid kommunernes og driftsherrernes ansvar at overholde gældende lovgivning.

Efter godkendelse af økonomimodellens økonomiske rammer vil KKR Hovedstaden blive forelagt konkret materiale med rammer for, hvordan driftsherrerne for nye pladser findes, den fælleskommunale facilitering, skabelon til beskrivelse af projekter for etablering af nye pladser, teknisk vejledning til fagfolk og setup for evaluering/opfølgning.

I løbet af processen står sekretariatet til rådighed for spørgsmål og sparring, og der afholdes fælles workshop til afklaring af spørgsmål om krav til ansøgningsmateriale, målgruppe, osv.

Tillidsfuldt samarbejde

Alle involverede i udviklingen af tilbudsviften og de nye pladser opfordres til at fremme tillid, ordentlighed, åbenhed og gennemsigtighed. Den fælleskommunale proces skal kvalificere det efter Serviceloven ”i bedste og billigste forstand”.

Derfor står kommuner og region sammen om at:

- Vi tager alle ansvar for at sikre, at der er de rette tilbud til borgerne
- Vi udviser tillid til og respekt for, at tilbuddene drives økonomisk rentabelt, da vi er solidariske omkring økonomien – herunder ventelister og tomgang.
- Vi tager ansvar for at finde det bedste tilbud til borgerne, og er derfor åbne og nysgerrige i forventningsafstemningen mellem køber- og sælgerkommuner. Herunder er vi reelle ift. at der er konkrete borgere bagved vores behov samt hvornår behovet for pladserne er der.
- Vi inddrager borgerne og pårørende i forventningsafstemningen om mulige tilbud for at bidrage til sikkerhed og tryghed for borger og pårørende, da man undgår hurtige opsigelser.

Der vil være et fokus på borgerens frie valg samt at øge borgernes retssikkerhed.

I den videre proces er alle kommuner og Region Hovedstaden inviteret til at bidrage til udvikling af tilbudsviften for målgruppen.

Planen for det videre arbejde fremgår af nedenstående tidsplan.

Konkrete spørgsmål kan sendes på e-mail til: ssan@kl.dk og szx@albertslund.dk.

Tidsplan

Dato: 15. januar 2021

Albertslund Kommune
Nordmarks Alle
2620 Albertslund

www.kl.dk/kkr-hovedstaden
Side 6 af 7

Dato	Møde/aktivitet
13. januar 2021	Møde i Embedsmandsudvalget: - Godkender økonomimodel
22. januar 2021	Møde i K29: - Godkender økonomimodel
3. februar 2021	Møde i KKR: - Godkender økonomimodel - Anbefaler kommunalbestyrelser at godkende økonomimodel
11. februar 2021	Virtuelt informationsmøde for interesserede.
Godkendelse af økonomimodel i 29 kommunalbestyrelser (Februar, marts og april)	
2. marts 2021	Møde i Embedsmandsudvalget: - Godkender materiale til fælles proces med afdækning af efterspørgsel og udbud (med forbehold for kommunalbestyrelsernes endelige godkendelse)
7. april 2021	Møde i K29: - Godkender materiale til fælles proces med afdækning af efterspørgsel og udbud (med forbehold for kommunalbestyrelsernes endelige godkendelse)
19. april 2021	Møde i KKR Hovedstaden: - Orienteres om kommunalbestyrelsernes behandling af økonomimodellen - Godkender materiale til fælles proces med afdækning af efterspørgsel og udbud (med forbehold for kommunalbestyrelsernes endelige godkendelse)
20. april	Baggrundsmateriale til udarbejdelse af projektforslag sendes ud til kommuner og region.
Maj 2021	Baggrundsgruppen og sekretariatet afholder workshop: - "Spørgetime" - Køber-sælger-møde om konkrete eksempler på borgere/personer Kommuner og region (driftsherrer) udarbejder projektforslag.
20. juni 2021	Frist for projektforslag
22. juni 2021	Møde i Embedsmandsudvalget: - Orientering om antal indkomne projektforslag, antal pladser og evt. variation i takster
Sommerferie	
Uge 32/33/34	Møde i baggrundsgruppe: - Vurdering af indkomne projektforslag
20. september 2021	Møde i Embedsmandsudvalget: - Vurdering af indkomne projektforslag - Forberedelse af indstilling til KKR Hovedstaden
5. oktober 2021	Møde i K29: - Forberedelse af indstilling til KKR Hovedstaden
15. oktober 2021	Møde i KKR Hovedstaden:

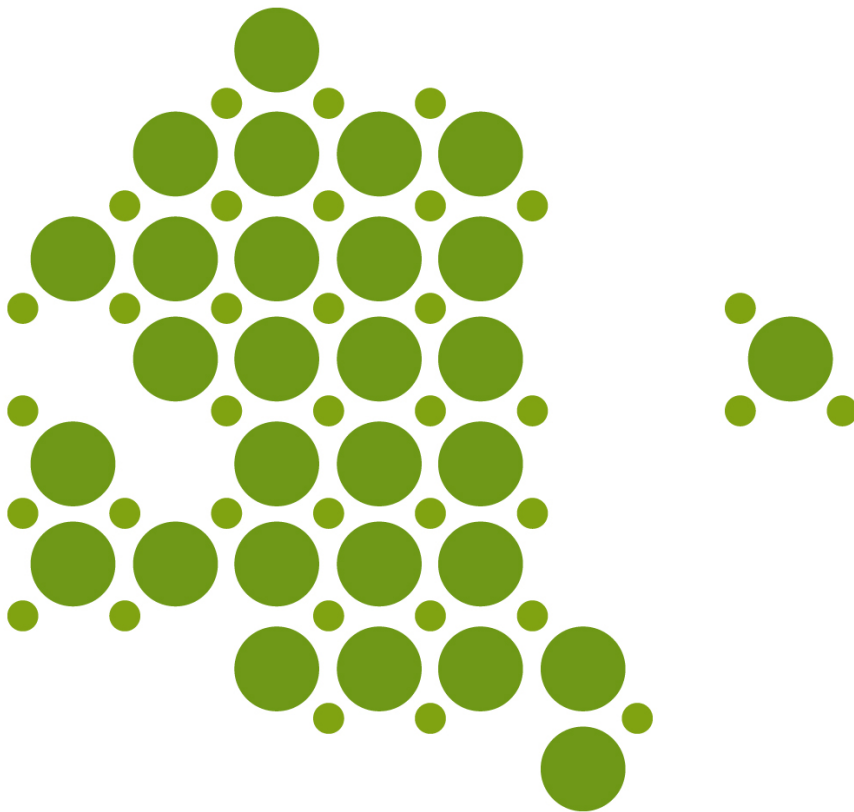
	<ul style="list-style-type: none">- Godkendelse af oprettelse af XX nye pladser i forpligtende købsaftaler med underskudsgaranti ml. driftsherrer og de 29 kommuner- Godkendelse af samlet estimat for mulig fælles underskuds-dækning
Primo 2022	Nye pladser påbegyndes etableret og pladserne åbner løbende.
Efterår 2022	Evaluerings

Dato: 15. januar 2021
Albertslund Kommune
Nordmarks Alle
2620 Albertslund
www.kl.dk/kkr-hovedstaden
Side 7 af 7

3.3

Godkendelse af afrapportering om Social- og Boligstyrelsens centrale udmeldinger.

Afrapportering på Social- og Boligstyrelsens Centrale Udmelding vedr. punktskrift- indsatser til børn og unge med alvorlig synsnedsettelse

KKR Hovedstaden

Marts 2023

Indhold

Opsamling.....	3
Indledning.....	3
Social- og Boligstyrelsens definition af indsatsen/målgruppen	4
Proces og metode.....	4
TEMA 1: Beskrivelse af aktuelle indsatser	4
Formål med beskrivelsen.....	4
Kommunerne i hovedstadsregionens oplevelse af behov for punktskriftindsatser	5
Kommunerne i hovedstadsregionens aktuelle koordinering.....	6
TEMA 2: Fremadrettede tilrettelæggelse af indsatsen.....	7
Formål med beskrivelsen.....	7
Kommunerne i hovedstadsregionens fremadrettede tilrettelæggelse af punktskriftindsatser	7
Kommunerne i hovedstadsregionens fremadrettede organisering af indsatserne.....	7
Bilag	9

Opsamling

Kort opriids af kommunernes tilbagemeldinger om aktuelle forhold og indsatser for målgruppen:

- Der er et begrænset antal børn og unge i målgruppen og flere kommuner har ikke været i kontakt med målgruppen i mange år.
- Forældre og pårørende betragtes som en ressource.
- Det kan være udfordrende at opretholde et højt specialiseringsniveau, fordi efterspørgslen på punktskriftindsatser er meget sjælden.
- Kommunerne kontakter eksterne samarbejdspartnere, hvis der mangler specialiserede kompetencer in house.
- Der er etableret et godt samarbejde med eksterne samarbejdspartnere, som Kommunikationscentre, Synscenter Refsnæs m.fl.

I forhold til den fremadrettede tilrettelæggelse af punktskriftindsatser fremhæver kommunerne:

- Det gode rammeaftalesamarbejde mellem kommunerne og Region H fortsættes i regi af KKR Hovedstaden.
- Der kan etableres et netværk på tværs af kommunerne for at sikre vidensdeling på synsområdet.
- De specialiserede tilbud kan tilrettelægge indsatserne og tilpasse kapaciteten, så behov hos målgruppen efterkommes.
- Der kan etableres et netværk for børnene/de unge på tværs af kommunegrænser. Koordineringen af et sådan netværk kan fx ske hos Synscenter Refsnæs.
- At de skal benyttes sig af de landsdækkende vidensmiljø på synsområdet, der sikrer løbende opdatering af viden på området.

Indledning

Social- og Boligstyrelsen udsendte d. 27. september 2022 en Centrale Udmelding til landets kommunalbestyrelser vedr. *punktskriftindsatser til børn og unge med alvorlig synsnedsættelse*. Social- og Boligstyrelsen kan udsende Centrale Udmeldinger for målgrupper og særlige indsatser, hvor der er behov for øget koordination eller planlægning på tværs af kommuner eller regioner for at sikre det fornødne udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud. Kommunalbestyrelserne i hovedstadsregionen afrapporterer i fællesskab på den Centrale Udmelding.

Social- og Boligstyrelsen udsendte den Centrale Udmelding vedr. *punktskriftindsatser til børn og unge med alvorlig synsnedsættelse*, forbi de er bekymrede for, hvorvidt kommuner og regioner i tilstrækkelig grad koordinerer og samarbejder om at anvende og dermed opretholde det fornødne udbud af højt specialiserede punktskriftindsatser.

Efter afrapportering til Social- og Boligstyrelsen vil følge en dialog mellem styrelsen og kommunalbestyrelserne med henblik på at kortlægge, hvorvidt der på regionalt og nationalt plan er en tilstrækkelig koordination om at anvende og dermed opretholde højt specialiserede punktskriftindsatser til målgruppen.

Nærværende afrapportering samler besvarelser fra kommunerne i hovedstadsregionen.

Social- og Boligstyrelsens definition af indsatsen/målgruppen

Indsatsen/målgruppen beskrives i den Centrale Udmelding som *punktskriftindsatser til børn og unge med alvorlig synsnedsettelse*. Social- og Boligstyrelsen angiver i den Centrale Udmelding, at:

Den centrale udmelding omfatter børn og unge med alvorlig synsnedsettelse og deraf manglende læsesyn. Det er børn og unge med isoleret synsnedsettelse og således uden yderlige funktionsnedsettelse. De højt specialiserede punktskriftindsatser kræver koordinering og planlægning på tværs af kommunerne, regionerne og landsdækkende.

Proces og metode

Social- og Boligstyrelsen har anmodet om, at kommunerne i hovedstadsregionen dels beskriver deres koordination og samarbejde på tværs af regioner og på landsplan, dels at de beskriver den fremadrettede tilrettelæggelse af punktskriftindsatser. For at kunne beskrive dette arbejde bedst muligt har kommunerne i hovedstadsregionen haft en kvalitativ dialog på tværs af kommunerne.

I februar 2023 har der været afholdt et dialogmøde med repræsentanter fra kommunerne i hovedstadsregionen og repræsentanter fra IBOS og Kommunikationscentrene, som enten har en særlig faglig viden om målgruppen eller et ledelsesmæssigt ansvar i forhold til det socialfaglige arbejde med målgruppen. Der er med dialogmøderne lagt vægt på at komme hele vejen rundt om den faglige viden og det faglige arbejde med målgruppen, hvorfor deltagerne bl.a. har været logopædagoger, ledere af PPR, forstandere, centerchefer, faglige koordinatore, konsulenter mv. Kommunerne er ligeledes forud for de afholdte dialogmøder blevet bedt om at indsamle viden i deres eget bagland.

På dialogmøderne er der via en spørgeguide faciliteret to fokusgruppeinterview med udgangspunkt i Social- og Boligstyrelsens to temaer:

- Tema 1: Koordination og samarbejde
- Tema 2: Fremadrettet tilrettelæggelse af indsatsen

Efter dialogmøderne har der været følgende proces:

- Udkast til afrapportering på Social- og Boligstyrelsens Centrale Udmelding er sendt til kommentering ved deltagerne fra dialogmøderne samt alle kommuner i hovedstadsregionen
- Afrapporteringen er behandlet i Embedsmandsudvalget for det specialiserede socialområde og K29
- Afrapporteringen er godkendt i KKR Hovedstaden den 23. juni 2023

Nedenfor beskrives kommunerne i hovedstadsregionens koordination og samarbejde samt fremadrettede tilrettelæggelse af indsatsen med udgangspunkt i Social- og Boligstyrelsens Centrale Udmelding og de to temaer heri.

TEMA 1: Beskrivelse af aktuelle indsatser

Formål med beskrivelsen

Social- og Boligstyrelsen beskriver i anmodningen, at de ønsker svar på følgende:

*Hvordan koordinerer og samarbejder kommunerne i regionen samt på tværs af regioner og på landsplan om højt specialiserede punktskriftindsatser til børn og unge med alvorlig synsnedsettelse?
Herunder også:*

- 1) *Hvordan koordineres i forbindelse med forskellige overgange i barnet og den unges liv (fx mellem førskoletilbud og skole, mellem skole og ungdomsuddannelse mv.)?*
- 2) *Hvordan koordineres punktskriftsindsatser og kapacitet med det stedlige kommunikationscenter og det relevante landsdækkende tilbud (fx i forbindelse med forskellige overgange)?*

Hvilke formelle samarbejdsaftaler eller lignende eksisterer der aktuelt for varetagelsen af højt specialiserede punktskriftindsatser til børn og unge med alvorlig synsnedsættelse?

Kommunerne i hovedstadsregionens oplevelse af behov for punktskriftindsatser

Begrænset antal i målgruppen

Størstedelen af kommunerne i hovedstadsregionen fremhæver, at det er en målgruppe, som de ser i mindre og mindre grad. Idet man er blevet dygtigere til at behandle synslidelser samt fosterdiagnostik, så færre børn bliver født blinde, kan der gå flere år imellem, at en kommune får kendskab til et barn med stærkt nedsat syn eller blindhed. Nogle kommuner har ingen borgere, der gør brug af punktskrift, og har ikke haft det i over ti år.

Én af de større kommuner fortæller, at de grundet deres kommunestørrelse har flere børn og unge i målgruppen, end man ser i de øvrige kommuner. Til trods for dette oplever de ikke en stor efterspørgsel på de specialiserede punktskriftindsatser, det betyder dog ikke, at behovet hos det enkelte barn ikke er der. De mindre kommuner kan opleve udfordringer med at opretholde et højt specialiseringsniveau, netop fordi efterspørgslen på punktskriftindsatser er så sjælden. Ved manglende viden kontaktes eksterne samarbejdspartnere.

Kommunerne får enten kendskab til målgruppen gennem Kommunikationscenteret eller får besked direkte fra synsregisteret, når et barn meldes ind.

I drøftelserne, kommunerne imellem, bliver der præsenteret en række dilemmaer ift. børn og unge i målgruppen, det drejer sig bl.a. om, hvornår punktskrift er relevant og den rette metode ift. indlæring hos et barn/en ung. Det kræver motivation fra barnet/den unge at skulle lære punktskrift, og hos de børn og unge hvor der er et restsyn, kan det være svært at motivere, da de foretrækker oplæsning. Fravalget af punktskrift for de børn og unge med et restsyn kan dog have en negativ betydning for deres videre muligheder i livet som fx muligheden for at få en ungdomsuddannelse og senere tilknytning til arbejdsmarkedet. Børn og unge uden restsyn, som ikke lærer punktskrift, men klarer sig med oplæsning og diktering, kan betragtes som analfabeter, da de således ikke får et skriftsprog, de er bevidste om. Det koster på den generelle sprogforståelse og har store konsekvenser for deres videre liv.

Pårørende som ressource

Flere af kommunerne fremhæver vigtigheden af at få involveret og aktiveret barnet/den unges forældre, så de indgår som samarbejdspartnere og en central ressource. Hvis forældrene også har en synsnedsættelse, kan det tilføre en ekstra værdi, da barnet/den unge på anden vis kan blive vejledt i brug af punktskrift i hjemmet. På samme tid har barnet/den unge en de kan spejle sig i, og som selv har et synshandicap inde på livet.

Overgange i et ungt liv

Kommunerne fremhæver, at det ved børn og unge med synsnedsættelse, som ved andre børn og unge, er ekstra vigtigt at være opmærksom, når det kommer til overgange i barnet/den unges liv. Ofte vil det være en børnesynskonsulent fra Kommunikationscentret, som har kontakten til barnets forældre, og følger barnet fra institution til skole e.l. Der afholdes netværksmøder hvor forældre, børnesynskonsulent, skoleleder, evt. psykolog eller andet relevant personale deltager, så overgangene gennemtænkes. Derudover er det centralt, at lærerne modtager kontinuerlig vejledning og undervisning bl.a. fra Synscenter Refsnæs og at de øvrige elever får viden om, hvad det vil sige at have en blind elev i klassen.

Kommunerne i hovedstadsregionens aktuelle koordinering

Koordination med Kommunikationscentrene og Synscenter Refsnæs

Kommunerne fortæller om positive samarbejder med Kommunikationscentrene, hvor børnesynskonsulenter varetager en del af koordinatorrollen i forhold til indsatserne omkring barnet/den unge, og varetager kontakten til flere af de kommunale indsatser, som barnet/den unge modtager. Børnesynskonsulenterne varetager derudover bl.a. undervisning, rådgivning og vejledning i barnets nærmiljø.

Samarbejde med Kommunikationscentrene kan også inkludere udredning i forbindelse med, at et barn optages i synsregisteret. Kommunerne følger i stor grad Kommunikationscenterenes anbefalinger i forhold til om et barn eller en ung med et synshandicap har brug for støtte i skolen o.l. – det gælder både ved de børn og unge, der bruger punktskrift og de der ikke gør. Det er Kommunikationscentrene, der er specialisterne på området, og ikke kommunerne, hvorfor kommunerne har brug for samarbejdet med Kommunikationscentrene. Det er dog ikke alle Kommunikationscentre, der har kompetencer til stede lokalt i forhold til punktskriftundervisning.

Kommunerne og Kommunikationscentrene samarbejder også med Synscenter Refsnæs, som leverer specialrådgivning på synsområdet, og er VISO KaS leverandør. Her udbydes kurser, udredning, synsvejledning i kommunerne, ophold til børn og unge med særlige behov m.v. Af øvrige indsatser der koordineres på tværs af kommunerne nævnes bl.a. camps hvor børnene/de unge mødes (med deltagelse af synskonsulenter og lærere) og lærer hinanden at kende samt lærer fx om teknologi, musik e.l.

Udvikling i kapacitet og belægning på de lands- og landsdelsdækkende tilbud

KL's Koordinationsforum følger løbende udviklingen i kapacitet og belægning på de lands- og landsdelsdækkende tilbud, som er helt eller delvist objektivt finansierede. På området for børn og unge med alvorlige synsnedsættelser bliver Synscenter Refsnæs (Region Sjælland) fulgt tæt. Der bliver årligt udarbejdet en rapport, der sætter fokus på de lands- og landsdelsdækkende tilbud, og formålet er at følge og potentielt udpege konkrete tilbud, hvor der er grund til at være bekymret for den fremadrettede bæredygtighed.

Kvalifikationer på almenområdet

Almenområdet, der her dækker over daginstitutioner og skoler, varetager oftest undervisning af børn med synsnedsættelse – det sker da kommunerne arbejder ud fra inklusionsstanken. Opgaven i forhold til punktskriftindsatser varetages ved rådgivning og vejledning fra børnesynskonsulenterne.

Når det kommer til kompetencer og ressourcer hos personalet på almenområdet, kan der være en udfordring, men kommunerne gør, hvad de kan for at fastholde personale, der er kvalificeret til at arbejde med børn og unge med synsnedsettelse. Pædagoger, lærerteams og personale omkring et barn eller en ung med et synshandicap underviser og vejledes i, hvordan de bedst muligt varetager de opgaver, der følger med det at have et barn eller en ung med synsnedsettelse i daginstitutionen/skolen e.l.

TEMA 2: Fremadrettede tilrettelæggelse af indsatsen

Formål med beskrivelsen

Social- og Boligstyrelsen beskriver i anmodningen, at de ønsker svar på følgende:

Hvordan vil kommunerne tilrettelægge den fremadrettede punktskriftindsats til børn og unge med alvorlig synsnedsettelse, så der sikres en tilstrækkelig grad af koordination og samarbejde i forhold til anvendelse og opretholdelse af det fornødne udbud af højt specialiserede punktskriftindsatser?

Herunder også:

- 1) Hvordan sikres det fremadrettet, at der på tværs af kommunerne i regionen er det fornødne udbud af højt specialiserede punktskriftindsatser?*
- 2) Hvordan sikres det fremadrettet at børn og unge med alvorlig synsnedsettelse i alle dele af landet imødekommes i deres behov for undervisning og fastholdelse i brug af punktskrift.*

Hvilke konkrete tiltag påtænker kommunerne i regionen og/eller på tværs af regionerne at iværksætte for at sikre, at der er de fornødne højt specialiserede punktskriftindsatser til stede til målgruppen?

Hvilke eventuelle udfordringer oplever kommunerne i regionen i forhold til punktskriftindsatser til børn og unge med alvorlig synsnedsettelse, som ikke er beskrevet i den centrale udmelding?

Herunder også:

- 1) Hvilke forslag har kommunerne i regionen på at løse disse øvrige udfordringer?*
- 2) Hvilke tiltag har kommunerne i regionen selv mulighed for at iværksætte?*

Kommunerne i hovedstadsregionens fremadrettede tilrettelæggelse af punktskriftindsatser

Ikke behov for nye tilbud

Kommunerne er forstående over for Social- og Boligstyrelsens bekymring for de højt specialiserede punktskriftindsatser, men kommunerne kan ikke sikre yderligere brug af de højt specialiserede tilbud, end til de målgrupper, hvor der er behov herfor. Det kræver en national indsats at sikre børnene/de unge i målgruppen en fyldestgørende udvikling med et veletableret punktskriftmiljø mv. – det kan ikke sikres fra kommunalt niveau, da målgruppen er for lille.

Kommunerne i hovedstadsregionens fremadrettede organisering af indsatserne

Netværk blandt kommunerne

Kommunerne fremhæver relevansen af vidensdeling på synsområdet. Det gælder både de kommuner, der i dag indgår i et synsnetværk, men også de kommuner der ikke gør – der efterlyses netværk, hvor kommunerne kan trække på hinandens erfaringer. Da børn og unge med alvorlig synsnedsættelse og behov for punktskriftindsatser er en meget lille målgruppe, er det netop relevant at have et sted at sparre og indhente viden om relevante tilbud, støttebehov, drøfte udfordringer mv.

Nogle af kommunerne er med i kommunale synsnetværk oprettet omkring Kommunikationscentrene i hovedstadsregionen. Her kan faglige medarbejdere fra kommunernes udførerområder, myndighedsområde, almenområdet e.l. indgå, og en synskonsulent fra Synscenter Refsnæs inviteres til at vejlede og sparre i forhold til det daglige arbejde omkring barnet/den unge. Afholdelse af temamøder eller anden form for faglige arrangementer for bl.a. kommunale medarbejdere omkring Kommunikationscentrene kan også være en måde at udbrede kendskab til udfordringer, støttebehov mv.

Nogle kommuner trækker allerede i dag på de synsfaglige kompetencer på Synscenter Refsnæs i forhold til at planlægge netværksmøder, hvor kommunale synskonsulenter kan deltage.

Koordinering ved brug af rammeaftalesamarbejdet

Kommunerne vil sikre, at det gode samarbejde mellem de 29 kommuner i hovedstadsregionen og Region Hovedstaden fortsætter i rammeaftalesamarbejdet, der foregår i regi af Embedsmandsudvalget for det specialiserede socialområde under KKR Hovedstaden. Rammeaftalesamarbejdet har bl.a. fokus på de mest specialiserede tilbud, samt at sikre økonomisk og bæredygtige tilbud på det specialiserede socialområde, og herunder børn og unge med alvorlig synsnedsættelse.

Højt specialiserede tilbuds tilrettelæggelse af indsatser og kapacitetstilpasning

De specialiserede tilbud med indsatser rettet mod målgruppen af børn og unge med alvorlig synsnedsættelse og behov for punktskriftindsatser opfordres til at fortsætte dialogen med kommunerne. Således kan det sikres, at indsatserne i større grad tilrettelægges og kapaciteten tilpasses, så behov hos målgruppen efterkommes.

Driftsherrerne af de højt specialiserede indsatser til målgruppen opfordres til at have opmærksomhed på efteruddannelse og kompetenceudvikling af personalet, og sikre at tilbuddene er opdaterede på den nyeste forskning og viden på området.

Landsdækkende vidensmiljø

Kommunerne skal benytte sig af de landsdækkende vidensmiljøer på synsområdet fx forankret på Synscenter Refsnæs, der sikrer løbende opdatering af viden på området og videreformidling til kommunerne om fx teknologi, metoder mv. Et landsdækkende vidensmiljø på synsområdet vurderes at være en hensigtsmæssig og effektiv måde at sikre implementering af ny viden og opkvalificering af de kommunale medarbejdere på bl.a. almenområdet, som er i kontakt med målgruppen.

Både de højt specialiserede tilbud og kommunerne skal have opmærksomhed på at sikre, at viden og erfaringer hos de højt specialiserede tilbud implementeres i både almene og specialtilbud i kommunerne, og dermed sikre vidensdeling med kommunerne.

Netværk for børnene/de unge og pårørende

Kommunerne fremhæver netværk for børnene/de unge, forældre og pårørende omkring som relevant. For børnene/de unge kan det betyde, at det fx rent praktisk bliver mere naturligt at benytte sig af sine

hjælpemidler. For både børn, unge og pårørende kan der udveksles erfaringer og spejles i andre med nogle af de samme udfordringer.

Samle viden

Ved at samle børn og unge med synsnedsættelser på enkelte daginstitutioner og skoler kan der sikres en større specialiseringsgrad hos det faglige personale, samt et netværk blandt børnene/de unge. Det vil dog blive udfordret af den særdeles lille målgruppe, det frie valg af daginstitutioner og skoler, personaleskift mv. Kommunerne kan arbejde med en form for vidensteams internt i kommunerne, hvor medlemmerne har kendskab til synsområdet, og fx indretning af legepladser, brug af kontrastfarver mv., og som kan tage ud på de enkelte daginstitutioner eller skoler – det kan også være en enkelt børnesynskonsulent med stor erfaring på området. Alternativ foreslår kommunerne en løsning, der er regionalt eller nationalt funderet.

Bilag

Case – otteårig pige med blindhed

I løbet af børnehaven er der arbejdet med førpunkt med personalet i børnehaven, der blev undervist af en konsulent. Samtidig er personalet i børnehaven undervist i, hvordan de kan arbejde med den taktile sans, inden førpunkt er startet op. I børnehaven er der en Perkins til rådighed og personalet står for den daglige implementering, samt arbejde med kendskab til bogstaverne, efter vejledning fra synskonsulent.

Seks måneder inden skolestart arbejdes der med overgangen. Personalet skal være omkring den kommende skoleelev med blindhed, undervises i punktskrift på Perkinsmaskinen, samt ledsagerteknik. Der tales desuden om hvilke synspædagogiske behov, der er nødvendige for at understøtte eleven med blindhed.

Lærerne på skolen skal forberede, hvilket undervisningsmateriale der skal tilrettelægges til skolestart, forberede dymo på punkt, der hvor seende børn kan læse (fx garderoben). Den kommende elev med blindhed bliver vist rundt på skolen, så hun ved, hvordan hun kommer på toilet, finder ind til sin klasse m.v.

Lærerne og skoleleder informeres om nødvendigheden af at deltage på kursus på Synscenter Refsnæs, hvor der gives en grundig gennemgang af punktskrift, samt hvordan der arbejdes med punktapperatet Polaris. Fx hvordan man henter en fil, eller gemmer en fil og hvordan undervisningsbøger bestilles. Det er centralt med et tæt samarbejde mellem støtten og lærere på skolen, da støtten skal have mulighed for at kunne tilrettelægge materialet, hvilket fx kræver, at undervisningsmaterialet er klar i god tid.

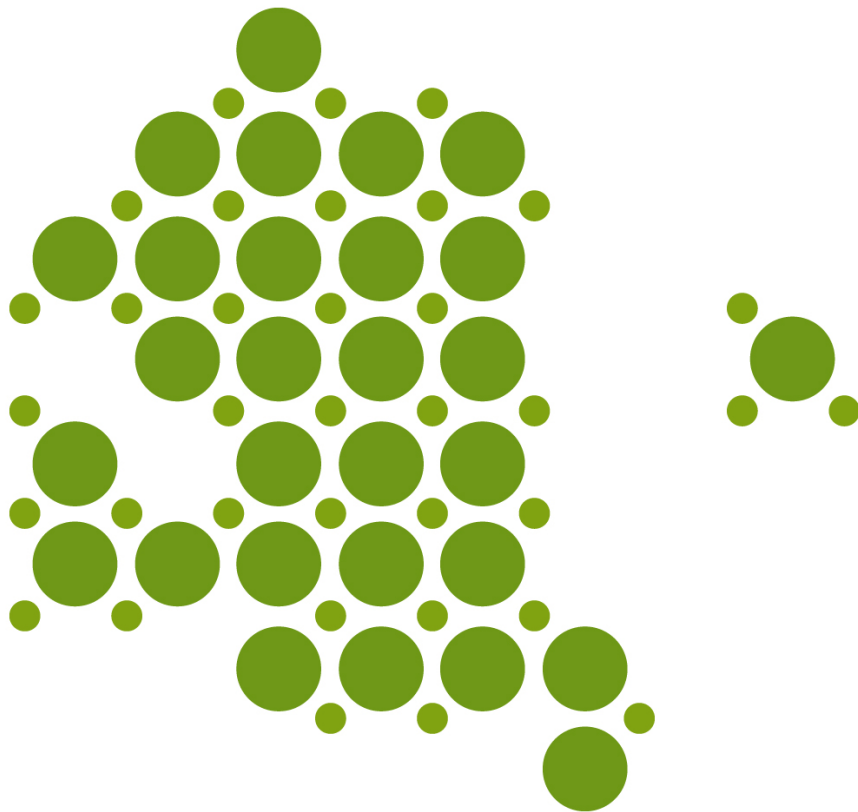
Der er bevilget ni støttetimer til eleven med blindhed. Skolerne vil gerne elever med blindhed, men der kan opstå en bekymring for, om de kan løfte opgaven.

Elever med blindhed kan være svære at placere i skoletilbud og daginstitutioner, da de typisk er kognitivt velfungerende, og fagligt hører til i den almen folkeskole, men de har et anderledes støttebehov.

3.3

Godkendelse af afrapportering om Social- og Boligstyrelsens centrale udmeldinger.

Afrapportering på Social- og boligstyrelsens Centrale Udmelding vedr. tegnsprogs- indsatser til børn og unge med et varigt høretab

KKR Hovedstaden

Marts 2023

Indhold

Opsamling:.....	3
Indledning.....	3
Social- og Boligstyrelsens definition af indsatsen/målgruppen.....	4
Proces og metode.....	4
TEMA 1: Koordination og samarbejde.....	5
Formål med beskrivelsen.....	5
Kommunerne i hovedstadsregionens oplevelser af behov for tegnsprogsindsatser.....	5
Kommunerne i hovedstadsregionens aktuelle koordinering.....	7
TEMA 2: Fremadrettet tilrettelæggelse af indsatsen.....	9
Formål med beskrivelsen.....	9
Kommunerne i hovedstadsregionens fremadrettede tilrettelæggelse af tegnsprogsindsatser.....	9
Kommunerne i hovedstadsregionens fremadrettede organisering af indsatserne.....	10
Bilag.....	11

Opsamling:

Kort oprids af kommunernes tilbagemeldinger om aktuelle forhold og indsatser for målgruppen:

- Der er et begrænset antal i børn og unge i målgruppen og flere kommuner har ikke været i kontakt med målgruppen i mange år
- Som angivet i den Centrale Udmelding, oplever kommunerne et fald i efterspørgslen på højt specialiserede tegnsprogsindsatser, hvilket skyldes, at størstedelen af børnene profiterer af Cochlear Implant (CI) eller anden høreteknologi
- Kommunerne forventer, at behovet for tegnsprogsindsatser fortsat vil falde grundet ny udvikling af høreteknologi mv.
- Der er etableret et godt samarbejde med eksterne samarbejdspartnere, som de audiologiske afdelinger, kommunikationscentrene, de højt specialiserede tilbud, private leverandører af teknologiske hjælpemidler m.fl.
- Eksterne samarbejdspartnere kontaktes, når kommunerne mangler kendskab til målgruppen eller indsatser in house
- KL's Koordinationsforum følger løbende udviklingen i kapacitet og belægning på de lands- og landsdelsdækkende tilbud, som er helt eller delvist objektivt finansierede

I forhold til den fremadrettede tilrettelæggelse af tegnsprogsindsatser fremhæver kommunerne:

- Det gode rammeaftalesamarbejde mellem kommunerne og Region H, som fortsættes i regi af KKR Hovedstaden og Embedsmandsudvalget
- Det kan undersøges, om der med fordel kan etableres en form for nationalt register over, hvor mange der er i målgruppen, og hvilke tilbud der benyttes
- Der kan etableres et netværk på tværs af kommunerne for at sikre videndeling på høreområdet
- De specialiserede tilbud kan fortsat tilrettelægges indsatserne og tilpasse kapaciteten, så behov hos målgruppen efterkommes (det kan fx være i form af udkørende funktioner e.l.)
- Det kan undersøges, om der med fordel kan etableres et landsdækkende vidensmiljø på høretabsområdet, som sikrer løbende opdatering af viden på området og videreformidling til kommunerne ift. fx teknologi, metoder mv.

Indledning

Social- og Boligstyrelsen udsendte d. 27. september 2022 en Centrale Udmelding til landets kommunalbestyrelser vedr. *tegnspogsindsatser til børn og unge med et varigt høretab*. Social- og Boligstyrelsen kan udsende Centrale Udmeldinger for målgrupper og særlige indsatser, hvor der er behov for øget koordination eller planlægning på tværs af kommuner eller regioner for at sikre det fornødne udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud. Kommunalbestyrelserne i hovedstadsregionen afrapporterer i fællesskab på den Centrale Udmelding.

Social- og Boligstyrelsen udsendte den Centrale Udmelding vedr. *tegnspogsindsatser til børn og unge med et varigt høretab*, fordi de er bekymrede for, hvorvidt kommuner og regioner i tilstrækkelig grad koordinerer og samarbejder om at anvende og dermed opretholde det fornødne udbud af højt specialiserede tegnsprogsindsatser.

Efter afrapportering til Social- og Boligstyrelsen vil følge en dialog mellem styrelsen og kommunalbestyrelserne med henblik på at kortlægge, hvorvidt der på regionalt og nationalt plan er en tilstrækkelig koordinering om at anvende og dermed opretholde højt specialiserede tegnsprogsindsatser til målgruppen.

Nærværende afrapportering samler besvarelser fra kommunerne i hovedstadsregionen.

Social- og Boligstyrelsens definition af indsatsen/målgruppen

Indsatsen/målgruppen beskrives i den Centrale Udmelding som *tegnsprogsindsatser til børn og unge med et varigt høretab*. Social- og Boligstyrelsen angiver i den Centrale Udmelding, at:

Den centrale udmelding omfatter børn og unge med varigt høretab med behov for højt specialiserede tegnsprogsindsatser, der ikke profiterer af høreteknologi og Cochlear Implant (CI)2, og som derfor har eller kunne have stor gavn af at have dansk tegnsprog som første- eller andetsprog. De højt specialiserede tegnsprogsindsatser kræver koordinering og planlægning på tværs af kommunerne og regionerne samt landsdækkende koordinering.

Proces og metode

Social- og Boligstyrelsen har anmodet om, at kommunerne i hovedstadsregionen dels beskriver deres koordination og samarbejde på tværs af regioner og på landsplan, dels at de beskriver den fremadrettede tilrettelæggelse af tegnsprogsindsatserne. For at kunne beskrive dette arbejde bedst muligt, har kommunerne i hovedstadsregionen haft en kvalitativ dialog på tværs af kommunerne.

I februar 2023 har der været afholdt et dialogmøde med repræsentanter fra kommunerne i hovedstadsregionen, som enten har en særlig faglig viden om målgruppen/indsatsen eller et ledelsesmæssigt ansvar i forhold til det faglige arbejde med indsatsen/målgruppen. Der er med dialogmøderne lagt vægt på, at komme hele vejen rundt om den faglige viden og det faglige arbejde ift. indsatsen og med målgruppen, hvorfor deltagerne bl.a. har været audiologopæder, ledere af PPR, faglige koordinatore, talehørekonsulenter mv. Kommunerne er ligeledes forud for det afholdte dialogmøde blevet bedt om at indsamle viden i deres eget bagland.

På dialogmøderne er der via en spørgeguide faciliteret to fokusgruppeinterview med udgangspunkt i Social- og Boligstyrelsens to temaer:

- Tema 1: Koordination og samarbejde
- Tema 2: Fremadrettet tilrettelæggelse af indsatsen

Efter dialogmøderne har der været følgende proces:

- Udkast til afrapportering på Social- og Boligstyrelsens Centrale Udmelding er sendt til kommentering ved deltagerne fra dialogmøderne, samt de 29 kommuner i hovedstadsregionen
- Afrapporteringen er behandlet i Embedsmandsudvalget for det specialiserede socialområde og K29
- Afrapporteringen er godkendt i KKR Hovedstaden den 23. juni 2023

Nedenfor beskrives hovedstadskommunernes koordination og samarbejde, samt fremadrettede tilrettelæggelse af indsatsen med udgangspunkt i Social- og Boligstyrelsens Centrale Udmelding og de to

temaer heri.

TEMA 1: Koordination og samarbejde

Formål med beskrivelsen

Social- og boligstyrelsen beskriver i anmodningen, at de ønsker svar på følgende:

Hvordan koordinerer og samarbejder kommunerne i regionen samt på tværs af regioner og på landsplan om højt specialiserede tegnsprogsindsatser til børn og unge med et varigt høretab? Herunder også:

- 1) Hvordan koordineres i forbindelse med forskellige overgange i barnet og den unges liv (fx mellem førskoletilbud og skole, mellem skole og ungdomsuddannelse mv.)?*
- 2) Hvordan koordineres tegnsprogsindsatser og kapacitet med det stedlige kommunikationscenter og det relevante landsdækkende tilbud (fx i forbindelse med forskellige overgange)?*

Hvilke formelle samarbejdsaftaler eller lignende eksisterer der aktuelt for varetagelsen af højt specialiserede tegnsprogsindsatser til børn og unge med et varigt høretab?

Kommunerne i hovedstadsregionens oplevelser af behov for tegnsprogsindsatser

Begrænset antal i målgruppen

Samtlige kommuner i hovedstadsregionen peger på, at det er et yderst begrænset antal børn og unge der har et varigt høretab, og som har behov for højt specialiserede tegnsprogsindsatser, da fleste profiterer af høreteknologi og CI. Antallet af børn og unge i målgruppen, som kommunerne kommer i kontakt med varierer naturligt efter kommunestørrelse. Som Social- og Boligstyrelsen selv angiver i foranalysen til den Centrale Udmelding, er det samlede antal af børn og unge i målgruppen lavt, og det er dermed ikke alle kommuner i hovedstadsregionen, der er i kontakt med målgruppen. Flere kommuner fortæller, at det er flere år siden, at de har været i kontakt med et barn eller en ung i målgruppen.

Kommunerne fortæller, at størstedelen af børn og unge med varigt høretab, profiterer af et høreteknologi som fx CI.

Kommunerne oplever, som Social- og Boligstyrelsen også angiver i den Centrale Udmelding, et fald i efterspørgslen på højt specialiserede tegnsprogsindsatser. Faldet skyldes, at antallet af børn og unge med behov for indsatserne falder betydeligt. Kommunerne giver ligeledes udtryk for, at de tekniske faciliteter som i dag findes til børn og unge med varigt høretab, såsom CI, umiddelbart har en god effekt og giver børnene mulighed for at høre, og dermed indgå i fællesskaber på lige fod med deres naturligt hørende jævnaldrende.

I drøftelserne kommunerne imellem, bliver der præsenteret en række dilemmaer ift. børn og unge i (og omkring) målgruppen. Det drejer sig fx om, hvornår tegnsprog er relevant for børn og unge med høretab, som har CI? Og om det er etisk forsvarligt, at de børn og unge der har CI reelt ikke kan kommunikere, når høreapparatet ikke er sat i og de ikke har lært tegnsprog? Det skal dog nævnes, at når kommunerne oplever, at et barn eller en ung ikke profiterer af CI eller anden høreteknologi, og dermed har behov for en

anden måde at kommunikere med omverdenen på, så visiteres barnet straks til tegnsprogsindsatser. Kommunerne har en klar interesse i, at børn og unge i målgruppen, og deres familier, bliver tildelt den hjælp og støtte, som de har behov for og ret til.

Det bliver ligeledes fremhævet, at det ikke er muligt at fastholde et tegnsprogsmiljø i de enkelte kommuner, da antallet af børn og unge med varigt høretab og behov for tegnsprogsindsatser er meget begrænset. Flere af de kommuner, der har børn eller unge i målgruppen nævner, at børnene og de unge er visiteret til Langelinieskolen eller andre højt specialiserede tilbud i hovedstadsregionen som fx Baltorpskolen i Ballerup. Langelinieskolen har et højt specialiseret tilbud til målgruppen, og dermed mulighed for at etablere et miljø for tegnsprog. Aldersspredningen hos de kognitivt normalt fungerende børn er der stor, hvorfor det kan være udfordrende at skabe et reelt tegnsprogsmiljø for målgruppen.

Kommunerne anerkender, at det kan være kompliceret at fastholde de højt specialiserede kompetencer ift. tegnsprogsindsatser, men det skyldes, at målgruppen er så lille. Fx er det ikke muligt at fastholde højt specialiserede daginstitutioner til målgruppen, da der ikke er nok børn i målgruppen, og på samme tid er der frit valg af daginstitution.

Kommunerne forventer, at behovet for tegnsprogsindsatser vil fortsætte med at falde i takt med udvikling af ny teknologi, mulighed for CI-operationer mv.

Pårørende som ressource

De kommuner, der har erfaringer med målgruppen, nævner de pårørende som en relevant og vigtig ressource. Det drejer sig bl.a. om at sikre, at familierne også tildeles tegnsprogsundervisning, at der er fagligt personale eller tegnsprogstolke i skoler og dagtilbud, som er med til at sikre, at døve børn kan modtage undervisning på tegnsprog og at døve forældre kan kommunikere med personalet mv.

I visse familier er tegnsprog modersmålet, da børnene vokser op med døve forældre. Børnene får dog i dag oftest indopereret et CI, hvilket medfører, at de bruger verbalt sprog i daginstitution, skole mv. Her benytter kommunerne sig af tegnsprogstolke ift. samarbejdet med forældrene – kommunerne oplever ikke, at det er svært at anskaffe tegnsprogstolke.

Kommunerne fortæller desuden om døve forældre, som fravælger at lade deres barn operere med et CI, og at de børn og unge naturligvis skal have et relevant tilbud.

Når et barn eller en ung med hørende forældre har fået indopereret CI med succes, og derfor kommunikerer med omverdenen verbalt, vurderer kommunerne som udgangspunkt ikke, at der er behov for, at de skal tilbydes tegnsprog.

Overgange i et ungt liv

Ved overgange i barnets eller den unges liv, såsom fra daginstitution til skole, skole til ungdomsuddannelse e.l., prioriterer kommunerne overleveringsmøder. Det gøres ift. alle børn og unge, herunder også børn og unge med høretab. På disse overleveringsmøder deltager audiologopæder og andre fagpersoner fra barnets/den unges hverdag. Der er opfølgende netværksmøder, hvor barnets skolestart fx drøftes ift. barnets behov, brug af mikrofoner eller anden teknologi mv.

Kommunerne i hovedstadsregionens aktuelle koordinering

Koordination med audiologiske afdelinger, kommunikationscentre og på landsplan

Som beskrevet i afsnittet ovenfor, møder de enkelte kommuner sjældent børn og unge i målgruppen, hvilket betyder, at kendskabet til målgruppen og viden om indsatser til denne kan være begrænsede hos den enkelte sagsbehandler. Især de mindre kommuner fortæller, at skulle en sagsbehandler møde et barn eller en ung med høretab kontaktes Center for døve eller Center for høretab, da der er behov for specialiseret viden og indsigt i, hvilke opmærksomhedspunkter der er ift. målgruppen, herunder krav, retningslinjer mv. Dette gælder dog ikke de større kommuner i hovedstadsregionen, da de oftere møder børn og unge i målgruppen, og dermed har mulighed for at have erfaringer in house. Når (de mindre) kommuner kommer i kontakt med et barn eller en ung med varigt nedsat høretab, som ikke profiterer af CI eller anden høreteknologi, opsøger de viden hos specialiserede enheder, som:

- De audiologiske afdelinger
- Center for døvblindhed og høretab
- Center for høretab
- Udbydere af teknologiske hjælpemidler
- Langelinieskolen o.a. højt specialiserede tilbud

Kommunerne fortæller om et godt samarbejde med de audiologiske afdelinger. Som beskrevet i den Centrale Udmelding indgår alle børn og unge under 18 år med høretab i et AVT-forløb på audiologisk afdeling. De audiologiske afdelinger beslutter i samarbejde med forældrene, om børnene/de unge skal have indopereret CI eller kan profitere af anden høreteknologi. Nogle kommuner beretter også, at de selv retter henvendelse til audiologisk afdeling, når de fagligt vurderer, at barnet har behov for at tillære sig tegnsprog eller støttetegn, og her oplever de imødekommenhed fra afdelingerne. Der er et ligeledes et velfungerende samarbejde med de audiologiske afdelinger vedrørende, hvilke indsatser der virker og hvilke der ikke virker.

Samarbejdet med de audiologiske afdelinger indebærer også, at kommunerne sammen med forældrene løbende drøfter, hvilke indsatser der skal til for at sikre, at barnet/den unge kan kommunikere med omverdenen. Forældrene følger som oftest anbefalingerne fra de audiologiske afdelinger, hvilket som udgangspunkt ikke inkluderer tegnsprog.

En del af indsatserne til børn og unge "omkring" målgruppen ligger i de regionale kommunikationscentre (Kommunikationscentret Hillerød, Kommunikationscentret Rønne og Kommunikationscentret Region Hovedstaden). Kommunikationscentre har specialviden om kommunikationsvanskeligheder, herunder hørevanskeligheder, og de sammensætter forløb, der passer til det enkelte barns/den unges behov. Når børnene/de unge er i forløb i et Kommunikationscenter foregår dette altid i et tæt samarbejde med ophavskommunen. Kommunikationscentre leverer ikke specialiserede tegnsprogsindsatser, men bliver ofte inddraget ift. børn og unge med CI eller anden høreteknologi.

Kommunerne kan være inddraget i valget af fx daginstitution, skole e.l. til et barn eller en ung med høretab, da de har kendskab til steder, hvor der er ansat en medarbejder med tegnsprogkundskaber/tegn til tale, akustiske forhold i institutionerne m.v. Det er dermed lægefaglige forhold, der har påvirket udviklingen på høreområdet, og det betydelige fald i behovet for tegnsprogsindsatser, som man også oplever i kommunerne.

En relevant samarbejdspartner for kommunerne på området høretab er også de private udbydere af høreteknologiske hjælpemidler. Selv i de store kommuner er der ikke ressourcer til at følge med i den betydelige teknologiske udvikling på høreområdet, da der løbende kommer nye produkter på markedet, tilpasninger mv. Det er centralt, at kommunerne samarbejder med udbydere, som kommer med anbefalinger til kommunerne vedrørende de bedste hjælpemidler, prisfastsætning mv.

Der koordineres altså i dag internt i kommunen med henblik på børnenes/de unges behov mv., mens det ligeledes sker ud mod eksterne aktører, såsom audiologisk afdeling, private aktører mv.

Udvikling i kapacitet og belægning på de lands- og landsdelsdækkende tilbud

KL's Koordinationsforum følger løbende udviklingen i kapacitet og belægning på de lands- og landsdelsdækkende tilbud, som er helt eller delvist objektivt finansierede. På området for børn og unge med høretab bliver følgende tilbud fulgt: CDH – undervisning og behandling (Region Nordjylland), Center for høretab (Region Syddanmark) og Skolen på Kastelvej (Københavns Kommune). Der bliver årligt udarbejdet en rapport, der sætter fokus på de lands- og landsdelsdækkende tilbud, hvor formålet er at følge og potentielt udpege konkrete tilbud, hvor der er grund til at være bekymret for den fremadrettede bæredygtighed.

Kendskab til børnene/de unge

Kommunerne bliver typisk kontaktet af audiologisk afdeling, når der er mistanke om, at et barn er døvt. I visse situationer kan det være den kommunale sundhedsplejerske, der bliver bekendt med situationen først gennem forældrene, hvorefter der koordineres internt i kommunen, da sundhedsplejen kontakter PPR.

Kommunerne bliver, som beskrevet i den Centrale Udmelding ofte inddraget i AVT-forløbene, som de audiologiske afdelinger står for. Det er dog forældrene, der er primære på AVT-samarbejdet med de audiologiske afdelinger.

Kvalifikationer på almenområdet

De børn og unge med varigt høretab, som profiterer af CI, er oftest inkluderet på almenområdet, det gælder både på daginstitutionsområdet og ift. skolerne. Kommunale daginstitutioner med kvalificeret personale varetager ofte de ekstra behov, der er ved at have et barn med høretab. Kommunerne kan være udfordrede på rekruttering af kvalificeret personale, samt fastholdelse i bestemte daginstitutioner, da der ses en betydelig personaleudskiftning. Kommunerne gør hvad de kan for at fastholde personale, der er kvalificeret til at arbejde med børn og unge med høretab. Det er kommunerne i hovedstadsregionens vurdering, at der kan være et behov for at styrke daginstitutionstilbud og skoler ift. tegnsprogskompetencer – det er dog yders sjældent, at behovet opstår, da målgruppen er særdeles lille.

Der findes også kommunale daginstitutioner med et specialpædagogisk miljø, som er centreret omkring en almen institution, der har specialiseret sig i sproglige komplikationer og kommunikative vanskeligheder. Der er dog ikke tegnsprog på de tilbud.

Det samme gør sig gældende på skoleområdet. Det gælder dog, at forældrene har frit valg ift. ønske af daginstitution og skole. Hvis forældrene ønsker en anden daginstitution eller skole end de institutioner, der har specialiserede kompetencer inden for høreområdet, vil det betyde færre ressourcer og mindre viden på området. På samme tid vil det være en større opgave for kommunen at opkvalificere pædagog- eller lærerteams ift. at håndtere de udfordringer, teknologiske løsninger mv., der kan opstå og/eller være behov for i hverdagen.

De større kommuner i hovedstadsregionen har mindre høreteams med kompetente medarbejdere, som varetager og koordinerer de indsatser, der iværksættes for børn og unge med høretab.

TEMA 2: Fremadrettet tilrettelæggelse af indsatsen

Formål med beskrivelsen

Social- og Boligstyrelsen beskriver i anmodningen, at de ønsker svar på følgende:

Hvordan vil kommunerne tilrettelægge den fremadrettede tegnsprogsindsats, så der sikres en tilstrækkelig grad af koordination og samarbejde i forhold til anvendelse og opretholdelse af det fornødne udbud af højt specialiserede tegnsprogsindsatser til børn og unge med et varigt høretab? Herunder også:

- 1) Hvordan sikres det fremadrettet, at der på tværs af kommunerne i regionen er det fornødne udbud af højt specialiserede tegnsprogsindsatser?*
- 2) Hvordan sikres det fremadrettet, at børn og unge med et varigt høretab i alle dele af landet imødekommes i deres behov for undervisning og fastholdelse i brug af tegnsprog?*

Hvilke konkrete tiltag påtænker kommunerne i regionen og/eller på tværs af regionerne at iværksætte for at sikre, at der er de fornødne højt specialiserede tegnsprogsindsatser til stede til målgruppen?

Hvilke eventuelle udfordringer oplever kommunerne i regionen i forhold til højt specialiserede tegnsprogsindsatser til børn og unge med et varigt høretab, som ikke er beskrevet i den centrale udmelding? Herunder også:

- 1) Hvilke forslag har kommunerne i regionen på at løse disse øvrige udfordringer?*
- 2) Hvilke tiltag har kommunerne i regionen selv mulighed for at iværksætte?*

Kommunerne i hovedstadsregionens fremadrettede tilrettelæggelse af tegnsprogsindsatser

Ikke behov for nye tilbud til målgruppen

Kommunerne arbejder målrettet for at de børn og unge der har behov for højt specialiserede tegnsprogsindsatser, imødekommes i dette behov, hvilket sker i et samarbejde med de audiologiske afdelinger, kommunikationscentrene mv., som beskrevet ovenfor. Overvejelser omkring brug af tegnsprogsindsatser omtales i ovenstående afsnit.

Kommunerne er forstående over for Social- og Boligstyrelsens bekymring for tilbuddene og herunder fastholdelse af de højt specialiserede kompetencer, men kommunerne kan ikke sikre yderligere brug af de højt specialiserede tilbud end til de målgrupper, hvor der er behov herfor. Det kræver en national indsats at sikre børnene/de unge i målgruppen en fyldestgørende udvikling med et veletableret tegnsprogsmiljø mv. – det kan ikke udelukkende sikres fra kommunalt niveau, da målgruppen er for lille.

Oversigt over antal i målgruppen

Kommunerne kan se et behov for, at der oprettes en form for nationalt register over, hvor mange der er i målgruppen defineret af Social- og Boligstyrelsen i den Centrale Udmelding, men også i målgrupperne

”omkring”. Før eventuel oprettelse skal behovet for et register undersøges, og udgifter til opretholdelse holdes op mod fordele. Registeret skal naturligvis overholde GDPR-lovgivning mv. Om muligt kan det i registret angives, hvilke tilbud børnene/de unge er visiteret til, og på den vis kan kommunerne tilgå viden om, hvilke tilbud der besidder kvalifikationer på høreområdet. I dag har kommunerne blot indsigt i, hvilke tilbud børn og unge med høretab inden for egen kommunegrænse, benytter sig af. Kommunerne foreslår, at registeret er landsdækkende, og fx placeret hos aktuelle VISO-leverandører e.l.

Kommunerne i hovedstadsregionens fremadrettede organisering af indsatserne

Netværk blandt kommunerne

For at sikre videndeling på høreområdet mellem kommunerne, kan der etableres et netværk på tværs af kommunerne i hovedstadsregionen. Der kan i netværket afholdes arrangementer, temadage og kurser for relevante kommunale medarbejdere og ledere, som kan levere viden om relevante udfordringer, indsatser mv. til børn og unge med høretab.

Et netværk kan sikre, at viden på området bredes ud, og at det bliver tydeliggjort, at det ikke udelukkende handler om det teknologiske perspektiv, men også omhandler familiesamarbejde, selvforståelse mv.

Det foreslås, at netværket nedsættes på tværs af hovedstadsregionens kommuner, relevante leverandører af indsatser til målgruppen mv.

Nogle kommuner indgår allerede i dag i tværkommunale netværk på høreområdet. De eksisterende netværk er brugerdrivne. Her drøftes erfaringer, indsatser og samarbejde med bl.a. audiologiske afdelinger, nye undersøgelser og teknologier mv. Et nyt netværk kan trække på erfaringer fra de nuværende.

Nedsættes et netværk på tværs af kommuner og regionen skal udpeges en arbejdsgruppe, der står for planlægning af arrangementer mv.

Koordinering ved brug af rammeaftalesamarbejdet

Kommunerne vil sikre, at det gode samarbejde mellem de 29 kommuner i hovedstadsregionen og Region Hovedstaden fortsætter i rammeaftalesamarbejdet, der foregår i regi af Embedsmandsudvalget for det specialiserede socialområde under KKR Hovedstaden. Rammeaftalesamarbejdet har bl.a. fokus på de mest specialiserede tilbud, samt at sikre økonomisk bæredygtige tilbud på det specialiserede socialområde, herunder for børn og unge med høretab.

Højt specialiserede tilbuds tilrettelæggelse af indsatser og kapacitetstilpasning

De specialiserede tilbud med indsatser rettet mod målgruppen af børn og unge med høretab og behov for tegnsprogsindsatser opfordres til at fortsætte dialogen med kommunerne. Således kan det sikres, at indsatserne i større grad tilrettelægges og kapaciteten tilpasses, så behov hos målgruppen efterkommes. Det kan fx være ved at levere målrettede ydelser lokalt i kommunerne i form af udgående funktioner, samt at tilbyde akutte og midlertidige indsatser, når der fx opstår et behov i en daginstitution eller skole.

Driftsherrerne af de højt specialiserede indsatser til målgruppen opfordres til at have opmærksomhed på efteruddannelse og kompetenceudvikling af personalet, og at sikre, at tilbuddene er opdaterede på den nyeste forskning og viden på området.

Tilbuddene bør være omstillingsparate og fleksible og inden for rammerne af høj faglighed og tænke i andre baner for på bedste vis at imødekomme behovene hos den enkelte borger, pårørende, fagpersonale og den kommunale myndighed.

Landsdækkende vidensmiljø

Kommunerne efterspørger en landsdækkende koordination af et vidensmiljø på høretabsområdet fx forankret i centralt regi, der sikrer løbende opdatering af viden på området og videreformidling til kommunerne ift. fx teknologi, metoder mv. Et landsdækkende vidensmiljø på høretabsområdet vurderes at være en hensigtsmæssig og effektiv måde at sikre implementering af ny viden og opkvalificering af de kommunale medarbejdere på bl.a. almenområdet, som er i kontakt med målgruppen. Forud for eventuel oprettelse af et landsdækkende vidensmiljø bør behov og efterspørgsel undersøges grundigt.

Både de højt specialiserede tilbud og kommunerne skal have opmærksomhed på at sikre, at viden og erfaringer hos de højt specialiserede tilbud implementeres i både almene og specialtilbud i kommunerne, og dermed sikre videndeling med kommunerne.

Bilag

Marius profiterede ikke af en CI-operation

Da Marius var omkring 2 år gammel blev det konstateret, at han ikke kunne høre. Hans forældre tog ham til ørelægen, hvor han fik indlagt dræn – det gav ham dog ikke hørelsen tilbage. Marius blev efterfølgende henvist til høreklubben og kort efter CI-opereret. Han er på dette tidspunkt 2½ år. Efter CI-operationen blev Marius og hans forældre tilbudt et AVT-forløb hos den audiologiske afdeling på hospitalet, hvor kommunens PPR-medarbejder også deltog, så der kunne sikres en overlevering fra AVT-forløbet og til daginstitution mv. På AVT-forløbet anbefales forældrene, at der udelukkende skal fokuseres på, at Marius' CI skal virke, og han dermed skal kommunikere verbalt, og ikke læres tegn.

Marius er i begyndelsen i en almindelig børnehave med støtte i 15 timer. Efter et år, da Marius er 3½ år, vurderes det fra børnehavens side i samråd med PPR og forældrene, at der er behov for et mere specialiseret miljø med færre børn og mere visualisering og tegn til tale for, at Marius kan trives og forhåbentlig udvikle sit talesprog. Først efter et par år tilknyttet AVT-forløbet får han og familien et tegn til tale-forløb. Til trods for forskellige indsatser i AVT-forløbet har Marius, der nu er en stor børnehavedreng dog ikke lært at tale eller høre, og da han er omkring fem år bliver han igen CI-opereret.

Da Marius nærmer sig skolealderen foretrækker kommunen, at han tilbydes en plads i en skole, som har en afdeling for børn med høretab eller en skole med tegnsprog, men audiologisk afdeling vurderer, at han skal i en tale-sprog-klasse. Kommunen er bekymret, da Marius ikke kommunikerer verbalt, og det samme er den skole, han er tiltænkt at gå i og som derfor afviser dette som en mulighed. Det ender med, at Marius bliver tilbudt en plads på skolen med specialtilbud, som kommunen havde tiltænkt, som det mindst indgribende tilbud. Her er Marius i et lille miljø, hvor han får individuel undervisning og stillet alle relevante høretekniske hjælpemidler til rådighed.

Marius er nu 6½ år. Han er en sød og kærlig dreng, der dog ikke har meget med omverdenen at gøre. Han har ikke et verbalt sprog, og kommunikerer via billeder, mimik og enkelte tegn, som han bl.a. får lært på skolen. Forældrene får fortsat at vide, at tegnsprog vil forsinke Marius' mulighed for at lære at kommunikere verbalt.

Efter 2 år i tale-høreklassen, konstaterer skolen og forældrene, at Marius ikke udvikler sig, som han skal. Kommunen tager kontakt til Center for høretab, som konstaterer, at Marius er normalt kognitivt begavet, men at han ikke forstår, hvad der foregår i undervisningen og heller ikke selv kan udtrykke sig grundet sin manglende kommunikationsevne. Center for høretab anbefaler, at Marius tilbydes et skoleforløb på en skole der tilbyder tegnsprog, dansk med støttetegn, tegnstøttet kommunikation og dansk tale, hvilket han får. Marius er 9 år, da han begynder der.

Kommunen ser tilbage på et forløb, hvor Marius først sent i sit skoleforløb tilbydes kommunikationsmuligheder bl.a. via tegnsprog. Kommunen har i en stor del af forløbet peget på en mere indgribende indsats i specifikt i forhold til skoletilbud, men forældrene er blevet vejledt til at gå en anden vej. Marius har i dag stadig et begrænset verbalt sprog, men han er blevet bedre til tegnsprog, og han trives i sit skoletilbud.

3.4

Orientering om regionale kapitler til ny strategi for decentral erhvervsfremme

Det regionale kapitel

Den internationaliserede, innovative og bæredygtige Metropolregion – en stærk, dansk portal til verden.

Hovedstadsregionen er Danmarks internationale Metropolregion. En vigtig portal til resten af verden, som bidrager til at sætte Danmark på verdenskortet, og skaber vækst og arbejdspladser til gavn for hele landet. Regionen står for 40% af den samlede værdiskabelse og knap 40% af turismen i Danmark og har markante kommercielle styrkepositioner indenfor videnintensive sektorer som IT-tech, life science og fintech. Regionen tegner sig for en stor andel af landets eksporterende virksomheder og har et dynamisk økosystem med en høj koncentration af videninstitutioner, en højt uddannet arbejdsstyrke og en række specialiserede erhvervsfremmeaktører, som understøtter regionens mange iværksættere i udviklingen af en række spirende, teknologiske styrkepositioner. Hovedstadsregionen har gode forudsætninger for vækst, fordi den er internationalt godt forbundet via Kastrup lufthavn, og er en del af et sammenhængende arbejdsmarked i Greater Copenhagen, der bidrager til at løfte regionens tiltrækningskraft og konkurrenceevne.

Men Metropolregionen er i hård konkurrence med andre metropoler, og regionens succes afhænger i høj grad af dens internationale konkurrenceevne og brand. Regionen geografiske diversitet byder på erhvervsmæssige styrker og udfordringer. Et bredt samarbejde om en ambitiøs og sammenhængende indsats vil understøtte, at flere iværksættere og små og mellemstore virksomheder drager fordel af Metropolregionens mange styrker, så regionen kan øge sin kapacitet til at agere drivkraft for vækst og beskæftigelse i og til gavn for hele Danmark.

Ambitionen er at styrke positionen som en internationaliseret, innovativ og bæredygtig Metropolregion i verdensklasse, der udvikler kommercielle styrkepositioner, som kan understøtte dansk vækst og velfærd nu og i fremtiden - og samtidigt bidrager til at løse store globale udfordringer på fx sundheds- og klimaområdet.

Regionens internationale konkurrenceevne under pres

Ser man på Hovedstadsregionen udefra, har den et stærkt, internationalt brand og ligger højt i internationale sammenligninger af bæredygtighed, levestandarder og erhvervsvenlighed. Regionen har højere vækstrater, investerer flere ressourcer i forskning og udvikling og udklækker flere iværksættere end sammenlignelige metropolregioner. Metropolregionens internationale tiltrækningskraft understreges bl.a. af at, regionen tiltrækker tre ud af fire internationale investeringer i Danmark, tre ud af fem internationale kongresser og en markant andel af de udenlandske talenter, hvilket udgør væsentlige internationale konkurrenceparametre.

Men hovedstaden står også over for en række udfordringer ift. at fastholde positionen i den internationale konkurrence. Hovedstadsregionens viden, talent, økosystem og internationale styrkepositioner bliver fx ikke i tilstrækkeligt omfang omsat til innovation og vækst i regionens iværksættere og små og mellemstore virksomheder. Hovedstadsregionen ligger lavt i internationale sammenligninger, når det handler om at skabe vækstvirksomheder, og sakker bagud, når det kommer til at tiltrække international kapital. Regionens små og mellemstore virksomheder arbejder dertil ikke i særlig høj grad med avancerede, digitale teknologier eller med cirkulære forretningsmodeller, som i stigende grad vil udgøre konkurrenceparametre, nationalt såvel som internationalt

Indfrielse af Metropolregionens fulde potentiale i den kontekst forudsætter et styrket udefra-ind blik på at positionere Hovedstaden stærkt i den internationale konkurrence og på at udvikle regionen med fokus på de tre følgende indsats;

1) Vækstvirksomheder gennem internationalisering med afsæt i regionens styrkepositioner

Størstedelen af Danmarks globale virksomhedssuccesser har mange år på bagen, hvilket vidner om manglende kapacitet til at skabe nye vækstvirksomheder, som kan bidrage til at gøre fundamentet for dansk vækst og velfærd mere robust. Metropolregionen har de væsentlige byggeklodser, som skal til for at skabe nye vækstvirksomheder, men der er behov for at styrke fokuset på internationalisering. Blandt de markante styrkepositioner i regionen er sundhedssektoren, som tegner sig for store investeringer i forskning og udvikling samt en høj andel af dansk eksport.

Sundhedssektoren er udgangspunktet for regionens erhvervsfyrtårn, som har potentiale til at udvikle nye sundhedsløsninger, som kan imødekomme eksisterende og fremtidige udfordringer i sundhedsvæsenet, og yderligere at styrke Hovedstadens internationale placering som en innovativ, konkurrencedygtig Metropolregion.

Det forudsætter, at erhvervsfyrtårnets aktiviteter og samarbejdsplatform kommer de innovative iværksættere og små og mellemstore virksomheder i hele landet til gavn, samt at fyrtårnet markedsføres internationalt og anvendes som springbræt for øget eksport.

Men sundhedssektoren er ikke den eneste styrkeposition i Hovedstadsregionen som bør dyrkes. Erhvervslivets øvrige specialer indenfor IT-tech og finans samt spirende teknologiske styrkepositioner indenfor bl.a. cybersikkerhed, kvanteteknologi, sportstech, intelligente energi- og klimaløsninger og kreative erhverv udgør ligeledes stærke afsæt for udviklingen af vækstvirksomheder med løsninger, der kan imødekomme globale udfordringer. For at udnytte det potentiale, er der behov for at samle erfarne aktører i økosystemet, inkl. erhvervsstyrkepositioner i Sydsverige, om en ambitiøs og sammenhængende indsats for at styrke de innovative, skalerbare virksomheders adgang til kvalificeret arbejdskraft, herunder udenlandsk talent, risikovillig kapital samt viden om skalering og adgang til internationale markedsmuligheder.

Med Hovedstadsregionens globale brand og evne til at tiltrække store events og videnskongresser følger ligeledes unikke muligheder for at arbejde strategisk med tiltrækning af udenlandske investeringer og talenter til gavn for regionens eksisterende såvel som spirende styrkepositioner. Der er ligeledes potentiale for gennem nye samarbejder mellem offentlige og private aktører at styrke ferie- og erhvervsturismen til regionen som helhed og dermed skabe lokale arbejdspladser og vækst.

2) Innovation gennem vidensamarbejder og kunstig intelligens

Den teknologiske udvikling skærper kontinuerligt virksomhedernes behov for at innovere produkter og forretningsmodeller samt anvende nye teknologier til at styrke produktiviteten. En tendens, som udviklingen og tilgængeligheden af kunstig intelligens har sat tryk på. Hovedstadsregionen er begunstiget af stærke videninstitutioner, og der er stort potentiale i styrket brobygningen mellem disse videnmiljøer og de små og mellemstore virksomheder.

Det er afgørende for Metropolregionens internationale konkurrenceevne, at de små og mellemstore virksomheder får lettere adgang til langsigtet kompetenceudvikling, vidensamarbejder, vejledning og testfaciliteter, som kan bane vej for øget innovation og anvendelse af nye teknologier, ikke mindst kunstig intelligens. Udvikling af Hovedstadens 'European Digital Innovation Hub' i samarbejde med regionens mange relevante videninstitutioner, klynger og private aktører, vil være et væsentligt bidrag til dette.

3) Den bæredygtige Metropolregion – drivkraft i den grønne omstilling, også internationalt.

I internationalt perspektiv er Hovedstaden anerkendt som en grøn frontløber, og regionens offentlige aktører har høje klimaambitioner og i DK 2020-planerne er der fokus på udvikling af grønne løsninger. Bæredygtighed er i fokus, men omstillingen er kompleks og vanskelig for mange små og mellemstore virksomheder. Regionen har ligeledes et dynamisk økosystem af videninstitutioner, rådgiverkompetencer og iværksættere, som udvikler intelligente, grønne løsninger, som dog møder skaleringsudfordringer.

Der vurderes at være stort potentiale i at sætte turbo på udvikling af nye løsninger og den grønne omstilling i de små og mellemstore virksomheder med offentlige målsætninger og indkøbsmuskler som drivkraft og med afsæt i offentlig-private partnerskaber. Metropolregionen Greater Copenhagen har forudsætningerne for at skabe en markant kommerciel styrkeposition indenfor 'smart city' og cirkulære løsninger, som kan skaleres internationalt – og samtidig skabe et bæredygtigt samfund i verdensklasse.

Input til Danmarks Erhvervsfremmebestyrelses signaturindsatser

Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse udmønter størstedelen af erhvervsfremmemidlerne indenfor 7 overordnede 'signaturindsatser'. Erhvervshusenes bestyrelser er inviteret til at komme med perspektiver på udviklingen af disse.

Erhvervsfyrtårn Life Science

Anbefaling; at der sikres langsigtet national medfinansiering af erhvervsfyrtårnene, at indsatserne bredes ud til at omfatte aktører i hele landet, samt at der også fokuseres på internationalisering af fyrtårnet og de involverede små og mellemstore virksomheder.

Kvalificeret arbejdskraft

Anbefaling; at der sikres langsigtet støtte til en fortsat samlet indsats for tiltrækning og tilknytning af kvalificeret arbejdskraft for de små og mellemstore virksomheder.

Klynger og vidensamarbejde

Anbefaling; at Erhvervsfremmebestyrelsen fokuserer på at skabe lettere adgang til ny viden for flere små og mellemstore virksomheder, herunder via samarbejder mellem klynger, vidensinstitutioner og andre relevante aktører, at klyngeindsatsen videreudvikles med fokus på at skabe øget sammenhæng i erhvervsfremmesystemet, samt at der tilvejebringes fleksible puljemidler til at understøtte spirende styrkepositioner.

Grøn omstilling og cirkulære forretningsmodeller

Anbefaling; at der i tilgift til det cirkulære værdikædefokus, som er i fokus for den nuværende annoncering, også gives mulighed for at arbejde med at understøtte grøn omstilling i den enkelte virksomhed. Dertil anbefales det at understøtte offentlig-privat samarbejde om implementering af kommunernes klimaplaner samt skalering gennem internationalisering af grønne, cirkulære løsninger.

Turisme og events

Anbefaling; at bestyrelsen understøtter en øget samtænkning af erhvervs- og turismefremme og styrker muligheden for offentlig- private partnerskaber om at tiltrække mega-events og videnkongresser til gavn for både turismeerhvervet i hele regionen og regionale styrkepositioner.

Virksomhedsprogrammet

Anbefaling; at Virksomhedsprogrammet videreudvikles med afsæt i en evaluering af programmets virkemidler, samt at der arbejdes for fortsat forenkling og afbureaukratisering.

Den brede iværksætterindsats - Iværksætterdanmark

Anbefaling; at mulighederne i Iværksætterdanmark for at skabe sammenhæng mellem den lokale erhvervsservice og Erhvervshusenes indsats fortsat understøttes, samt at udvikles digitale løsninger, som sammentænkes med Virksomhedsguiden.

Den specialiserede iværksætterindsats - Beyond Beta

Anbefaling; at der i videreudviklingen af Beyond Beta arbejdes med øget inddragelse af erfarne, private partnere, samt at der også fokuseres på internationalisering af de deltagende vækstiværksættere.

Øvrige perspektiver

Ny signaturindsats med fokus på at skabe vækstvirksomheder via internationalisering

Anbefaling; at bestyrelsen etablerer et nyt tilbud målrettet scaleups med fokus på international skalering i et konsortiesamarbejde mellem offentlige og private aktører. Dette tilbud mangler pt. i Erhvervsfremmebestyrelsens programportefølje.

3.4

Orientering om regionale kapitler til ny strategi for decentral erhvervsfremme

Regionale kapitel Bornholm DEB-strategi

Store bornholmske ambitioner for Baltic Energy Island

Bornholms mulighed for at blive verdens første Energiø og erhvervsfyrtårnet for Bornholm som knudepunkt for udvikling, test og demonstration af grøn energi er drivkræfter i at realisere de bornholmske ambitioner for erhvervsudvikling. Bornholm skal bidrage markant til at skabe en stærk dansk førerposition inden for forskning, innovation og uddannelse med fokus på grønne teknologier med stort potentiale for udvikling af øens samlede erhvervsliv.

Fonden Baltic Energy Island er etableret med økonomisk opbakning fra blandt andre Bornholms Regionskommune, Rønne Havn, Bornholms Energi & Forsyning, virksomhedsnetværket Offshore Center Bornholm, DTU, Ørsted og Siemens Gamesa. Fondens ambition er at udgøre en visionær, strategisk ramme for styrket vækst og beskæftigelse på Bornholm. Visionen er at igangsætte et lokomotiv for styrkede vækstmuligheder både til gavn for eksisterende virksomheder på øen samt til udvikling af nye, kommercielle styrkepositioner, som har globalt markedspotentiale. Indfrielse af det store potentiale forudsætter en række indsatser rettet mod Bornholms eksisterende erhvervsliv og ift. udbygning af et innovativt økosystem, der kan udvikle nye styrkepositioner.

Bornholms DNA, styrker og udfordringer

Bornholm er karakteriseret ved en mangfoldig branchesammensætning; fra fødevareproduktion og landbrug, turisme og oplevelsesøkonomi, produktion og industri til kunsthåndværk og detailhandel. De forskellige brancher er hver især med til at skabe en dynamisk og levende ø, hvor der er aktivitet året rundt. Et stærkt, bæredygtigt og mangfoldigt erhvervsliv er afgørende for Bornholms udvikling, da det både skaber arbejdspladser og tiltrækker turister og nye tilflyttere til øen.

Bornholm har en høj andel af små virksomheder, få større virksomheder og få vækstvirksomheder sammenlignet med andre regioner. Uddannelsesniveaue på Bornholm er lavere end i resten af landet, med færre højtuddannede i arbejdsstyrken. Desuden er der en relativt lav grad af digitalisering på øen, og få virksomheder, der arbejder med innovation for at udvikle bedre og nye produkter og forbedre deres processer, organisation og markedsføring. Bornholmske virksomheder markerer sig positivt, når det handler om at arbejde med grøn omstilling. De er generelt omstillingsparate, ser værdi i at indgå i erhvervsfremme samarbejder og opbygger stærke samarbejdsrelationer igennem netværk, der er vigtige for at drive omstillingen og skabe robuste virksomheder.

Geografien spiller en rolle – vigtigheden af erhvervsfremme i hele Danmark

Bornholms geografiske placering er på én og samme tid en udfordring og en styrke for øen. På den ene side tiltrækker øens placering turister, der kommer for at opleve øens enestående natur, historie og kultur. Øens placering midt i Østersøen giver ligeledes Bornholm en unik position som centrum for udbygningen af havvind i regionen med forbundethed til internationale markeder.

På den anden side udgør Bornholms placering også en udfordring. Den geografiske afstand til fastlandet og mangel på nære nabokommuner betyder, at det kan være svært for øen at tiltrække kvalificeret arbejdskraft og at fastholde unge, der ønsker at tage en uddannelse. Sammenholdt med Bornholms demografiske sammensætning, med mange ældre og færre i den arbejdsduelige alder, er udfordringen ift. at skaffe kvalificeret arbejdskraft betydelig. Det er afgørende for øens erhvervsliv og samfund som helhed, at der tages yderligere initiativer for at fastholde arbejdskraft og tiltrække nye talenter til øen, samt at der arbejdes med at fremme en effektiv og konkurrencedygtig transport af varer til og fra øen.

Robusthed og styrket konkurrenceevne

Bornholms erhvervsliv har længe arbejdet med den grønne og bæredygtige omstilling, men de øgede krav og den hurtige udvikling på området betyder, at der fortsat er behov for hjælp til at forstå krav og lovgivning. Der er ligeledes potentiale i at drage nytte af de tætte, bornholmske samarbejdsstrukturer i indsatser rettet mod udviklingen af nye, grønne og cirkulære forretningsmodeller, som forudsætter samarbejder i værdikæden.

Desuden består den bornholmske erhvervsstruktur primært af mindre virksomheder, hvoraf mange ikke arbejder med digitalisering og automatisering. Styrket innovationsforståelse og fremme af digital omstillingsparathed hos de bornholmske virksomheder er afgørende for at forbedre virksomhedernes konkurrenceevne, indtjening og overlevelsesmuligheder. Øget digitalisering kan ligeledes være med til at modvirke de bornholmske udfordringer med kvalificeret arbejdskraft.

Potentialet i udvikling af en markant bornholmsk styrkeposition

Den planlagte etablering af EnergiØ Bornholm og ambitionerne om yderligere havvind i Østersøen rummer store potentialer for at skabe bæredygtig vækst og økonomisk fremgang for de små og mellemstore virksomheder og for Bornholm som ø-samfund. Udviklingen kan tiltrække nye virksomheder, kvalificeret arbejdskraft, vidensinstitutioner og investorer til Bornholm.

Blandt de nye forretningsmuligheder er mulighederne for udnyttelse af nye bornholmske ressourcer af overskudsvarme, ilt og grøn strøm til udvikling af innovative og bæredygtige løsninger. Dertil kommer muligheden for at gøre Bornholm til et blueprint for anvendelse af intelligente energisystemer og en inklusiv grøn omstilling. Samarbejdsplatformen, som fonden Baltic Energy Island er, kan være et stærkt afsæt for udviklingen af et innovativt økosystem, hvor iværksættere og virksomheder kan få adgang til viden, netværk, testfaciliteter og partnere, som kan hjælpe dem med at udvikle og markedsføre nye produkter og services, nationalt såvel som internationalt. Et sådant økosystem har ligeledes potentiale til at fremme innovation og iværksætteri i afledte industrier og erhverv.

Nødvendigheden af et langsigtet perspektiv

For at indfri det enorme potentiale i den planlagte etablering af EnergiØ Bornholm og ambitionerne om havvind i Østersøen er det lange perspektiv afgørende. Der vil gå mange år før energiøen er en realitet, men der er ingen tid at spilde, når det kommer til at støbe, bygge og udvikle fundamentet og rammerne for energiøen og det inklusive og innovative økosystem for erhvervsudvikling, forskning og innovation, som kan være drivkraft for vækst, læring og liv på Bornholm.

Det vil kræve betydelige investeringer i infrastruktur og udvikling af teknologi for at realisere potentialet for havvind og grøn energi på og omkring Bornholm. Der er behov for en sammenhængende markedsføringsindsats af de mange, unikke forretningsmuligheder for at tiltrække nationale og internationale investorer, forskere, talent og virksomheder.

Der er ligeledes behov for at fremme etableringen af vidensamarbejder, testfaciliteter og inkubatorer, der kan omsætte de nye ressourcer til innovation og grønne vækstmuligheder i eksisterende eller nye virksomheder. En strategisk tiltrækningsindsats vil ligeledes bidrage til at styrke Bornholms image som en grøn og bæredygtig ø, der er i front på områder som havvind og grøn forskning, og som kan tiltrække yderligere turisme og arbejdskraft til gavn for øens øvrige erhvervsliv. Residential college, under Baltic Energy Island, spiller ligeledes en afgørende rolle i Bornholms evne til at tiltrække og fastholde uddannelser på øen, hvor der er behov for at tiltrække både de videregående uddannelser men også investering i erhvervsuddannelserne for at sikre kompetencer og arbejdskraft i relation til energiøens mange opgaver.

At gøre ambitionerne til realiteter forudsætter en bred, vedholdende indsats fra erhvervsliv, politikere og samfundet som helhed. Gevinsten er positive effekter for virksomheder, samfund og klima, nationalt og internationalt – til gavn for både nuværende og kommende generationer af bornholmere.

Bornholmsk indspil til bestyrelsens signaturindsatser

Klyngeindsatsen:

Det anbefales, at DEB styrker sit fokus på at øge innovationskraften i de små og mellemstore virksomheder. Dette forudsætter gode rammer for samarbejde mellem SMV'er, vidensinstitutioner, klynger, erhvervshuse, kommuner m.fl., herunder at de nationale klynger bringes endnu mere i spil på Bornholm. Derudover bør det understøttes, at klyngerne eller andre aktører kan tilbyde indsatser på tværs af sektorer og dermed i højere grad tænke innovation og viden på tværs af sektorer/brancher.

Virksomhedsprogrammet:

Det anbefales, virksomhedsprogrammet forenkles samt at der planlægges flere ansøgningsrunder på et år. Det anbefales endvidere, at der fremadrettet afsættes budget til det lokale opsøgende arbejde samt til at understøtte virksomhederne i ansøgningsprocessen, herunder med indtænkning af den lokale erhvervsservice. Videreudvikling af virksomhedsprogrammet bør ske på basis af en evaluering af hvor støtten er givet, til hvilke typer af brancher samt effekten af programmet.

IværksætterDanmark

Det anbefales, at der fortsat tilrettelægges lokale IværksætterDanmark indsatser med fysisk tilstedeværelse samt nationale online tilbud, som kan tilgås af iværksættere i hele landet. Der bør gives mulighed for at tilrettelægge indsatser med differentierede krav til antal deltagere afhængig af lokationen. Det anbefales fortsat at understøtte samarbejdet med lokale aktører, som har fingeren på pulsen ift., hvad der sker på iværksætterområdet lokalt.

Erhvervsfyrtårn:

Det anbefales, at den videre udvikling af erhvervsfyrtårnsindsatsen har en langsigtet ramme, og at kommende fyrtårnsmidler udmøntes i god tid for at sikre kontinuitet. Endvidere bør der gives mulighed for at igangsætte aktiviteter med et længere perspektiv for øje, hvor resultater og effekter i nogle tilfælde først effektueres efter fyrtårnsprojektets periode. Det anbefales i lyset af begrænsningerne på anvendelse af strukturfondsmidler, at der ligeledes anvendes finanslovsmidler til at finansiere fyrtårnsindsatser. Ligeledes bør der arbejdes på bedre kobling og forståelse fyrtårnene imellem samt sikres, at erhvervsfyrtårnene har national rækkevidde, så flere SMV'er kan blive en del af fyrtårnsindsatserne.

Cirkulær økonomi:

Det anbefales, at tage afsæt i erfaringerne fra regionalfondsprojektet "Bæredygtig Bundlinje Bornholm" mhp. at bane vej for nye tværgående samarbejder (triple-helix-samarbejder) om cirkulær økonomi med involvering af relevante myndigheder, forskningsinstitutioner og virksomheder. Det anbefales dertil at fokusere på udvikling af grønne kompetencer.

Kvalificeret arbejdskraft og social inklusion:

Det anbefales, at understøtte en flerstrengt indsats for at; opkvalificere den lokale arbejdskraft på Bornholm; tiltrække arbejdskraft fra resten af Danmark og udlandet; arbejde proaktivt med at skabe et innovationsmiljø, så Bornholm kan tiltrække højtuddannet og specialiseret arbejdskraft. Dertil anbefales det at understøtte indsatser i virksomhederne for at øge deres kapacitet til at rekruttere og fastholde den kvalificerede arbejdskraft.

Turisme:

Det anbefales, at iværksætte en national og international markedsføringsindsats med supplerende nationale midler. Det anbefales endvidere i regi af erhvervsfyrtårnet understøtte tiltrækning af gruppeturisme og erhvervssturisme på Bornholm, ligesom kulturturisme bør understøttes bl.a. i lyset af Bornholms position som World Craft Region. Det anbefales ligeledes at understøtte virksomhederne i at se, udnytte og samarbejde om de forretningsmæssige potentialer ved at satse på helårsturismen.